

לקראת שבועת מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 301

פנינים לפרשת ויצא

ב"רמת הדסה" היו חלוקות השלל, כל הילדים חולקו לכל מיני מוסדות ממגזרים שונים. חברי הוועדה החלו לחקור אותי. וכך החל ויכוח בין חברי הוועדה. היהודי החרדי נלחם ככבשה אחת בן שבעים זאבים, עד שהצליח לשכנע את חברי הוועדה לשלוח אותי ללמוד בישיבה בכפר סבא. כך בחסד ה' זכינו אני, אחי ואחותי להגיע למקומות תורה

הגאון רבי ראובן אלבו שליט"א, על הסיעתא דשמיא, שמכוחה זכה להגיע לישיבות ולעסוק בתורה הקדושה

מחניכי ישיבת קלם - בעיר חיפה שכל כולה טומאה, אסלאם ונצרות, ואפילו הנמל בה עובד בשבת!?

אולם רבי דב מאיר דבק במידותיו של יעקב אבינו, שאמר: "ואנכי לא ידעתי", ואם הייתי יודע את קדושת המקום, לא הייתי ישן אלא עוסק בתורה כל הלילה. מי שאוהב תורה - אינו שבע מתורה. מי שאוהב מצוות - אינו שבע מהמצוות!

את גודל התמדתו של ראש הישיבה אי אפשר לתאר. הוא היה לומד בשקידה עצומה ומחדש חידושים בעיון ובעמקות נפלאה. תמיד

ב-ו' בכסלו חל יום ההילולא של מורי ורבי, ראש ישיבת "תפארת ישראל", הגאון רבי דב מאיר רובמן זצ"ל, מחבר הספר "זכרון מאיר", אשר זכיתי להיות אצלו כבן בית.

לפני כתשעים שנה, בשנת תרפ"ה, הקים ראש הישיבה את ישיבת 'תפארת ישראל'. ובמהלך השנים יצאו מבין כתליה רבנים וגאונים, ביניהם רבי מנצור בן שמעון זצ"ל, רבי רפאל ביטון זצ"ל רבה של מגדאל, רבי רפאל עבו זצ"ל, אב בית הדין בתל אביב, רבי יששכר מאיר מאזוז שליט"א רבה של שכונת "רמת אשכול" בירושלים, רבי יונה עובדיה חבר בית הדין בירושלים, הרב טורצ'ין, רבי נתן נטע לנדמן רבה של חולון, ועוד רבים וטובים.

ראש הישיבה העמיד את הדת על תילה בעיר חיפה, שנודעה כ'עיר האדומה'. גדולי ישראל שבאו להשתקע בעיר, היו מתייעצים עמו, כיוון שהוא הקים עולה של תורה בעיר. היה לו כח הנהגה, הכל היו פונים אליו לעצה, ובכל אירוע תורני היה מוזמן לשאת מדברותיו. הוא היה מעורה מאד בחיי הקהילה ואהוב על כולם. כל כולו היה חינוך והדרכה, והכל בצורה נפלאה וברוממות מיוחדת שאפיינה את אישיותו. הוא מסר את נפשו למען אלפי תלמידיו, בזמן בו החושך כיסה ארץ.

כאשר עמד להקים את הישיבה בחיפה, הכל חשבו כי זהו חלום באספמיה. מה לכהן בבית הקברות? מה לתלמיד חכם, גדול בתורה,

מכה את כולם ומשול למי שמחלק סטירות לחי לעוברים ולשבים!". הנאה מיוחדת הייתה לתלמידים לשהות בקרבתו של ראש הישיבה, אשר היה מרבה לספר סיפורים ולמשוך את לב התלמידים לתורה וליראת שמים. הוא היה סבלן גדול, וכשהוצרך להוכיח לא אמר מעולם את דברי התוכחה בצורה ישירה, אלא שזר אותם ברמז בשיחתו השבועית. כמו כן, מעולם לא סילק תלמיד מהישיבה!

אהב את התלמידים אהבת נפש, היה קשור אליהם בכל ליבו, משמח ומהנה אותם בכל עת מצוא. בכל ראש חודש היה נוטל שניים או שלושה בקבוקי יין, נכנס לחדר האוכל, מוזג לכל תלמיד כוסית יין ומאחל: "לחיים, לחיים!".

שלוחו של אדם כמותו

כך הוא שימח את התלמידים והחדיר בהם את אוירת ראש חודש. את שמחת הפורים במחיצתו אי אפשר לשכוח. ראש הישיבה היה משתעשע עמנו, וכולנו היינו שמחים וצוהלים סביבו.

בנהגותיו הישרות יום-יום, היה ראש הישיבה מלמדנו אורחות חיים.

באחת הפעמים הוא פנה אלי ואמר: "תלמידי היקר, מה שאפשר לעשות לבד, אין לעשות על ידי שליח!".

מעשה שהיה כך היה: פעם נכנס ראש הישיבה לחדר, וגילה שהמנורה יצאה מכלל שימוש, ויש צורך להחליפה. הלך ראש הישיבה למחסן והביא מנורה. לאחר מכן, נטל שרפרף, ביקש ממני להחזיק בו וטיפס בעצמו כדי להחליף את המנורה...

"אני יכול, אני אעלה להחליף את המנורה!", קראתי, "לא על ראש הישיבה לעשות זאת!".

אולם ראש הישיבה אמר: "לא ולא! אני עולה! אני מחליף! ואסביר לך את כוונתי: קיימא לן בגמרא (קידושין מג ע"א) ששלוחו של אדם כמותו, כלומר שפעולה שנעשתה על ידי שליח - הרי היא כאילו עשאה המשולח. אבל אני דורש את דברי הגמרא כך: 'שלוחו של אדם כמותו', כשאדם ממנה שליח ואינו עושה את הדבר בעצמו, הרי הוא כמותו, שאינו יודע מה עשה ואיך עשה השליח. כל מה שביכולתך לעשות בעצמך, עשה בעצמך!".

עד הנה עזרונו רחמין

באחת ההזדמנויות סיפר ראש הישיבה על גודל הניסים שנעשו לו, והודה לה' יתברך על חייו שניתנו לו במתנה.

ראיתו יושב רכון על תלמודו, וכותב את חידושי התורה שעלו במוחו. פעם בשבוע היה ראש הישיבה מוסר בביתו לקבוצת תלמידים 'שיעור כללי' במסכת כתובות, בעיון ובעמקות ובדרך פלפול. על לשונו היו שגורים דברי רבותינו המפרשים, הראשונים והאחרונים, באופן נפלא מאוד. דרכו בלימוד הייתה על פי סברא, פלאי פלאים, תענוג עילאי היה להשתתף בשיעוריו הנפלאים.

מספר פעמים התארחתי בביתו בסעודות שבת בימי 'בין הזמנים'. כל הסעודות היו מתובלות בדברי תורה, כל הזמן תורה, זו היתה מהותו של ראש הישיבה!

טוב המלבין שיניים לחברו ממשקהו חלב

הרב רובמן זצ"ל היה אישיות מיוחדת במינה, שהייתה לשם דבר. כל כולו היה מוסר והנהגה ישרה, הסברת פנים לכל אדם וחביבות לתלמידים. מצד שני, קיים ראש הישיבה באצילות מופתית גם את מאמר חז"ל (כתבות קג ע"ב): "זרוק מרה בתלמידים".

בברכת יעקב אבינו ליהודה נאמר: "חכלילי עיניים מיין ולבן שיניים מחלב" (בראשית מט, יא). זכורני הסברו של ראש הישיבה זצ"ל, אשר אסף אותנו בבית הכנסת מסביב לתיבה לאחר שהגענו למצוות, ואמר לנו כדברים הבאים:

"שערו בנפשכם, נערים חביבים! אדם הולך ברחוב ומחלק ממתקים לעוברים ולשבים, אלפי ורבבות אנשים מקבלים מידיו מיני מתקה. היתכן כדבר הזה?! אולי יש לו מפעל לממתקים... מאידך גיסא, שערו בנפשכם, אדם ההולך ברחוב ומכה ומרביץ לכל העוברים ושבים, כל אחד מקבל ממנו סטירת לחי, היתכן כדבר הזה?"

"כן! אומרת התורה הקדושה, הדבר אפשרי: 'חכלילי עיניים מיין, חיך לחברך ותן לו את עיניך, כי דבר זה חשוב יותר מנתינת יין! חברך מוותר על היין ומעדיף שתתן לו את עיניך ותחייך אליו.

חז"ל דורשים: "טוב המלבין שיניים לחברו יותר ממשקהו חלב, שנאמר (בראשית מט, יא) 'ולבן שיניים מחלב', אל תקרי לבן שיניים אלא ליבון שיניים" (כתבות קיא ע"ב). והם הם הדברים, גלה את השיניים לחבר ושאל בשלומו, כי דבריך חשובים ומועילים!".

כאן סיים ראש הישיבה ואמר: "שים לב וראה, כיצד החבר מתמלא שמחה ומחזיר לך חיך, כמו שנאמר: 'כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם' (משלי כז, יט), כיון שהמחייך לחברו, הרי הוא משמחו, ומשול הוא לאדם ההולך ברחוב ומחלק לכולם ממתקים. מאידך גיסא, אדם ההולך ברחוב ברוגז ובעצבות, הרי הוא צובט את הזולת,

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכ"ה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעיי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

"כן, אני מהיחידים שיכולים להתפאר בתואר זה - 'החברותות היחידות' של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל! כשלוש שנים למדתי עמו מידי בוקר כמעט שעה וחצי, גמרא רש"י תוספות". התרגשותו של הגאון רבי מיכל גואה, כשהוא מתחיל להתנגן ולתאר את הלימוד. תיאור חי, כנה ומלא רגש, הסוחף גם אותנו

הגאון רבי יחיאל מיכל שטרן שליט"א, על זכותו הגדולה ללמוד עם מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל בחברותא - ועל הקרבה המיוחדת שלה זכה

"וַיֵּשֶׁב בְּמִקְוֹם הַהוּא" (בראשית כ"ח, י"א)

"... אבל י"ד שנים ששימש בבית עבר לא שכב בלילה שהיה עוסק בתורה" (רש"י)

יחיד ומיוחד היה רבינו הגדול מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל. 'יחיד', אף במובן הצר של המילה: את גדלותו התורנית הנוראה רכש הוא לבד, בלימוד עצמי וללא חברותא, כידוע. כך היתה דרכו כל ימיו אשר חיה.

עם זאת, לכלל זה היה יוצא מן הכלל, הלא הוא יבלדח"ט הגאון רבי יחיאל מיכל שטרן שליט"א, רבה של שכונת 'עזרת תורה'. לצד זכותו הגדולה ללמוד עם מרן זצוק"ל בחברותא - בה יעסוק בן שיחנו שליט"א, זכה הוא ממנו גם לקרבה מיוחדת, כאשר מרן זצוק"ל מאיר לו פניו באופן מיוחד.

ביקשנו, אפוא, מהתלמיד הוותיק, להתחקות מעט ולגעת בשולי גלימת רבן של ישראל.

פותח הגרי"מ שטרן שליט"א: "ביקשו ממני שאכתוב עליו ספר. השבתי למבקשים כי הספר שאכתוב לא יהיה רק כרך אחד, אלא סדרה של המוני כרכים, רק שבכולם תופיע אותה שורה: הרב אלישיב ישב ולמד... לכן, גם כעת בחלון השנים, אעסוק באהבה שאהב רשכבה"ג מרן הגאון רבי יוסף שלום זצוק"ל את התורה, ממה שחזיתי בעיני, ומה ששמעתי מפיו."

החברותא של המתמיד הצעיר

והוא פותח בתיאור עובדה העוסקת במרן, אותה שמע הגרי"מ שליט"א מזקנו: "זקני, הגאון רבי יוסף הרמן זצוק"ל ('הכל לאדון הכל' א.ח.) היה השדכן של מרן, והוא סיפר לי מפרטי התנהלות הדברים. מנהגו של זקני היה להתפלל תמיד מנחה גדולה ב'זכרון משה', יחד עם הגה"צ רבי אריה לוי זצ"ל, אשר סיפר לו יום אחד כי הוא מחפש שידוך לבתו מרת שיינא חיה. סבי הציע לו את הבחור המופלג - בנו היחיד של הגאון רבי אברהם אלישיב, הרב מהומל. לאחר דין ודברים בין הצדדים, סיכמו עם אביו של החתן המיועד על מועד שבו יבוא רבי אריה, אבי הבת, לראותו, להיפגש עמו ביחידות, ולהתרשם ממנו.

"רבי אברהם התגורר מתחת לביהמ"ד 'אהל שרה', ובשעה היעודה דפק רבי אריה לוי על הדלת, כדי לפגוש את הבחור. רבי אברהם אמר לו כי 'הבחור נמצא בביתו' מאי משמע? לא כאן הוא, אלא למעלה בבית המדרש... שם ביתו..."

"נו, עלה רבי אריה ל'אהל שרה', אך בעמדו לפני המפתח הדלת שמע קול לימוד בחברותא. הוא עמד תמה: 'הלא סיכמנו שאני בא לדבר איתו לבד, והנה הוא יושב עם חברותא...' רבי אריה אפילו לא חזר לבית משפחת אלישיב, אלא פנה מיד והלך לביתו, ולמחרת ניגש לזקני הרב הרמן בטרוניה: 'אני ממש לא מבין מה קרה שם. זו צורת ההתנהלות, שהמיועד ממתין לי עם חברותא?'

"סבי זצ"ל מיהר לרבי אברהם אלישיב, והוא הסביר לו: 'חס וחלילה, לא מיניה ולא מקצתיה, רק הבן שלי היה שם! אלא שאין לו חברותא, וזה לא פשוט כלל לצמוח כך בתורה, ולכן הוא לומד בצורה כזו - שואל שאלה, ומשיב, כאילו החברותא הוא זה שמשיב לו, וזה מועיל לו במידה רבה להבנה'. או אז רוחו של רבי אריה שבה אליו, ואכן השידוך קם והיה."

התמדתו של הנער הצעיר לבית אלישיב, מתברר, היתה למופת בקרב כל האזור כולו. "סיפרו לי ב'מאה שערים' כי הנשים לפני עשרות שנים, קרוב למאה שנה (מרן זצוק"ל עלה ארצה עם אביו ומשפחתו בשנת תרפ"ד א.ח.), היו מתעוררות לטיפול בילדים

העולם ועד סופו, היו אנשים שביקשו מאד לתת לו וליהנות אותו מכספם, ומרן זצוק"ל מיאן.

"אכן, בין בני המשפחה מהלכים פרטים מעניינים בדבר. ביכולתי לומר רק מה שבדידי הווה עובדה: כידוע, כאשר נודע למרן זצוק"ל על יהודים נזקקים, שלח לסייע להם בעזרה כספית בכל מיני דרכים. גם אני זכיתי להיות שליח בדברים הללו, אבל מעולם לא לבני משפחתי.

"פעם אחת, הנדיב ר' משה רייכמן הגיע והביא למרן צ'ק על סכום כסף גדול מאד. למחרת בבוקר כאשר נכנסתי אליו, אמר לי מרן: 'עשה עמי חסד, קח את הצ'ק הזה, והשב אותו לר' משה רייכמן. אני לא רוצה להתחיל עם הדברים הללו' - הוא התבטא.

"העזתי וטענתי בפניו: 'אינני מבין, לרב יש ילדים ונכדים נצרכים שזקוקים לסייע, וכזה סכום יכול מאד לעזור!'. אמר לי מרן שוב: 'אני לא מעוניין בכגון דא, כי בממונות אפשר להיסחף או לטעות חלילה ולא להישאר נקי לחלוטין, אינני מעוניין בכך כלל, לך ותשיב לו, בברכת תודה'...."

הסוגיה הסבוכה עליה התבטא מרן זצוק"ל שאין בידו להכריעה

בתוך שיחתנו משלב הגרי"מ שטרן שליט"א עובדה נפלאה דהווי בדידיה:

"מתוך שהיה מרן משיב במהירות ולא לתר, זה נכון שתשובתו הייתה באה לעיתים כהרף עין, וזאת מחמת גאונותו כי רבה, אבל יש לדעת: הוא היה 'ירא הוראה' מאד, והיכן שהדברים לא היו מחוורים אצלו כשמלה הוא לא ענה, המתין והמתין, והתאמץ רבות. והנה מעשה נפלא שימחיש זאת:

"בוקר אחד נכנסתי, ומרן אמר: 'היום אין לי רגע זמן לשוחח איתך בדברים הנצרכים'. וכה סיפר: הגאון רבי יצחק זילבר זצ"ל, שכידוע עסק גם בהצלת נשים מעגיונות, היה אצלו לילה קודם עם מקרה של בעל שנותר בברית המועצות, כשהאשה עלתה ארצה, והוא אדם קשה מאד וממאן לתת גט.

"רבי יצחק ניסה את כל האפשרויות, וללא הועיל, עד שהציע לו: 'שמע, אתה ודאי מאמין שיש 'עולם הבא', ואתה יודע שאשתך צדיקה, אם היא תתן לך את ה'עולם הבא' שלה - האם תהיה מוכן לתת גט? הרי שנינו יודעים שהיא לא תשוב לכאן לעולם, ואתה לא תיסע לארץ ישראל לעולם, אז מה אכפת לך במחיר הזה? הבעל הסכים, והביע נכונות לתת את הגט על תנאי זה.

"רבי יצחק זצ"ל שב ארצה והציג בפני האשה את הרעיון וההסכמה, אך היא נבהלה ואמרה שאינה מוכנה להעביר את העולם הבא שלה, גם במחיר שתישאר עגונה. רבי יצחק אמר לה: 'אז אני אתן לך את העולם הבא שלי. נחליף. ואת תתני לו את שלך'... לזה היא כבר הסכימה.

"אבל רבי יצחק הגיע למרן הגרי"מ ש עם השאלה הלכה למעשה: האם יש דבר כזה, האם זה מועיל, והאם לעשות את זה ולשוב לרוסיה

באשמורת הבוקר, היו אומרות תמיד בשמען את קולו בניגון הגמרא: 'אה, די פייגלע פייפט שיין' [הציפור כבר משוררת]... כך מידי בוקר".

ואת הסיפור הבא סיפרה לגרי"מ שטרן, אשת חבר, הרבנית אלישיב ע"ה: "בשכנותם התגורר, מעבר לקיר משותף, אדם גדול מחסידות ברסלב - הרה"צ רבי שמואל שפירא זצוק"ל, שהיה צדיק יסוד עולם. לילה אחד הוא נפל ממיטתו, ולא היה בכוחה של זוגתו להרים אותו. מכיוון שבשעה ההיא - ספק שעת לילה מאוחרת ספק שעת בוקר מוקדמת - לא היה ממי לבקש סיוע, וקול ניגון לימודו הערב של שכנם הצעיר כבר נשמע מעבר לקיר, אמרה אשת רבי שמואל לבעלה: 'אני עולה לשכן הרב אלישיב, שהוא יבוא ויסייע להרים אותך למיטה'.

"רבי שמואל נזעק: 'חס וחלילה!' אך וועל שטערן דער מתמיד'ל?!' [וכי אני אפריע ללימוד של המתמיד?!] 'אז מה יהיה? הרי אתה שוכב על הרצפה?' - טענה הרבנית שפירא, אמר לה רבי שמואל: 'אשאר על הארץ עד לפני שעת ותיקין, אז כבר באים מעט אנשים להתפלל בברסלב וחולפים כאן על יד הבית, קראי להם ומי מהם כבר ודאי יבוא לסייע לי'. וכך שכב הוא על הארץ עד הבוקר, מתוך ההערכה הגדולה להתמדה העצומה של שכנו..."

שמענו, כי זכיתם ללמוד עם מרן זצוק"ל בחברותא

הגרי"מ שטרן (בחינוך): "כן, אני מהיחידים שיכולים להתפאר בתואר זה - 'החברותא היחידות של מרן'. כשלוש שנים למדתי עמו מידי בוקר כמעט שעה וחצי, גמרא רש"י תוספות".

התרגשותו של הגאון רבי מיכל גואה, כשהוא מתחיל להתנגן ולתאר את הלימוד. תיאור חי, כנה ומלא רגש, הסוחף גם אותנו. "מרן היה לומד את הגמרא במתיקות", הוא שב בזכרונותיו, "מסביר, מבאר בלשונו הטהור: 'אנפערט תוספות' [עונים תוספות], 'ויש לומר'... וחוזר ומפרט מה הייתה הקושיה, ומהו התירוץ שהתחדש עתה. והוא ממשיך: 'ועוד יש לומר', ואז נעמד ומבהיר: מה היה חסר להם לתוספות בתירוץ הראשון? ומסביר, וכך כל עניין ועניין בהירות, במתיקות ובשמחה, להקיף את הסוגיה עצמה, ולפרוס אותה כך שהכל יהיה ברור, כמו שכף היד ברורה לך.

"כמה שבועות לפני הסתלקותו של ידידו הגדול ומחותנו, דודי מרן הגרש"ז אויערבך זצוק"ל, נזכר בן שיחנו שליט"א, 'הגעתי לבקר. רבי שלמה זלמן אמנם לא היה חולה, אבל היה מאד חלש, ואמר לי: 'אני מקנא ברבי יוסף שלום, כי הוא יכול ללמוד בזקנה מופלגת, מפני שהוא מתיישב ללמוד גמרא עם רש"י ותוס', עוד דף ועוד ועוד. כך הוא לומד לפי הסגנון שהרגיל את עצמו מצעירותו, ללמוד הרבה גפ"ת. אבל אני' - המשיך מרן הגרש"ז - 'הורגלתי יותר במחשבות ובעיונים רבים לכאן ולכאן, וכאשר הגוף חלש והעיון נחלש, קשה לי ללמוד כך'..."

נקי כפיים, בר לבב

אם בעסקי ממונות עסקינן, כפי הנשמע, אף שכבר יצא שמו מסוף

פעם ביקש לקבוע פגישה עם גביר מסוים, והגביר ביקש להיפגש בבית הכנסת לאחר תפילת שחרית. אבא הגיע למקום עם מלווהו הרב ליכטנשטיין (כיום דיין חשוב בלונדון), והשניים המתינו עד סיום התפילה. לאחר התפילה הורה להם הגביר להמתין חצי שעה נוספת, עד שיסיים את סדר לימודו היומי... והנה לאחר ההמתנה הממושכת, נתן להם הגביר סכום מזערי ביותר. הרב ליכטנשטיין לא ידע נפשו מרוב צער ועגמת נפש, ומרוב ייאוש ביקש לפרוש מהמלאכה...

הרה"ג ר' אלחנן חדש שליט"א, על ריבוי כבוד שמים גם במסעותיו בחו"ל של אביו הגאון רבי משה חדש זצ"ל

"ויצא יעקב מבאר שבע" (בראשית כ"ח, י')

להרבות כבוד שמים!
זו הייתה סיסמת חייו של אבא, זה היה מהלך חייו וזו הייתה מהותו כולה - מהות של קידוש השם בכל מקום ובכל מצב.
כמה רבים הם האנשים, שדמותו המקרינה של אבא ואישיותו השלמה, סללו להם דרך בעבודת השם!
כמה רבים הם האנשים, שמהם שמענו כי הנהגתו המרוממת בנתה נדבכים באישיותם!
כמה רבים הם בני האדם שאבא שימש להם סמל ודוגמה ל'אדם', לעבד השם, לאיש של 'ממלכת כהנים וגוי קדוש'!
וכמה הרבה דיבר אבא על החובה להרבות כבוד שמיים תמיד, בכל מקום, בכל זמן ובכל מצב - על ידי הנהגה ראויה ודבקות בדרך האמת!

חדש זצוק"ל) בהתרגשות בפני בני הישיבה: "בני, ראש הישיבה, נולד וגדל בארץ ישראל", אמר להם, "עתה, משנאלץ לגלות לארץ העמים, הרי הפסיד את המעלה של עולה תמימה. אם כן, זה מחייב את בני הישיבה להתחזק עוד ולהכיר טובה על כך".

כך היינו שומעים מפיו בכל הזדמנויות:
"עמל התורה - זה קידוש השם"
"הארת פנים - זה קידוש השם"
"בין אדם לחברו - זה כבוד שמיים..."
וכך בכל עניין ועניין.

נסתרות דרכי השם. הנסיעה הראשונה היא הביאה בעקבותיה נסיעות רבות ברחבי העולם, ובכל ארץ ועיר שאליהן הגיע אבא, השאיר חותם וקידש שם שמיים.

בכל אתר ואתר שביקר, הייתה נוכחותו מפרסמת את מציאות השם ומגדלת את שמו יתברך. אנשים רבים מכל שכבות הציבור, מבני תורה מובהקים ועד רחוקים ומנותקים - דבקו בו וזכו לספוג ממנו התרוממות רוח, קרבת אלוקים, אהבת תורה ואצילות מידות. אחרי יציאתו של אבא לחו"ל, דיבר סבא המשגיח (הגה"צ רבי מאיר

כי כשכל כולך משועבד להשם יתברך, מה הבריות אומרות עליך?
"אשרי אביו שלמדו תורה!", "אשרי מי שעמלו בתורה!", "אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה'", "אשריך טוב לך!"
ואם כן, האם לא כדאי ללכת בעקבותיך?

לראשונה נאלץ אבא לעזוב את ארץ הקודש, בתחילת זמן חורף תשל"ח, בגלל מצבה הכספי הקשה של הישיבה.
לאחר שיצא אבא לחו"ל, דיבר סבא המשגיח (הגה"צ רבי מאיר

זמירות היו לי חוקיך

אבא ראה בגיוס הכספים תפקיד הכרחי, ועל כן בשהותו בחו"ל היה מפקיר את עצמו ואת צרכיו ומתרכז כל כולו במשימה הגדולה. מלווי, שכטבעם של בני אנוש היו מתעייפים לעיתים, היו מתפעלים מדבקותו במטרה, ומשתאים לראות כיצד הוא משקיע את כוחותיו עד כלות כדי לנצל כל רגע, עד שלעיתים לא אכל ולא ישן כמעט, ופניו היו חיוורות מן המאמץ. "הייתי מתחנן אליו שינוח מעט", סיפר אחד מהם, "אך הוא העדיף לדלג על המנוחה. הלילות נוצלו לטיסות ממקום למקום, כדי שבשעות היום יוכל להתרכז בפעילות". לסובביו הסביר, כי האינטנסיביות המאפיינת את נסיעותיו, נועדה לקצר את היעדרותו מן הישיבה, וכאשר היה מסתיים יום העבודה ולא היה מה לפעול עוד, מייד היה שוקע בלימוד מתוק.

מזמני לימוד אלו היה שואב כוח למלאכה הקשה. מארחיו בחו"ל מתגעגעים לתמונת ההוד שהייתה מפארת את ביתם בבואו; אבא שקוע בלימוד, צולל בריכוז מוחלט באותיות ובמילים, ונעימה ערבה מלווה את לימודו. כך בין משימה למשימה, וביתר שאת - ברגע שהסתיימו משימות הנסיעה. אז היה שוקע בבית אחת בעומק הסוגיות ומתחיל בהכנת השיעורים.

באחת מטיסות חזור אלו, שאליהן נלווה רבי אחיקם שבה, שוחח עימו אבא על הסוגיות שבהן עסקו באותה תקופה בישיבה בטבריה. הרב שבה, שהיה מותש מהמסע המפרך, התנמנם קמעה על מושבו...

"ר' אחיקם!", טפח אבא על שכמו, "הרי אנו עוסקים בסוגיות שלך, ועליך למסור עליהן שיעור, מה לך נרדם?!"... הרב שבה מדגיש כי תופעה זו הייתה קבועה. תמיד כשהיו מסיימים את משימותיהם בניכר, היה אבא דורש ממנו לשקוע בלימוד. "סיימנו!", היה מכריז, "עכשיו נכנסים לסוגיה!".

הוא עצמו היה בסוגיה כל הזמן; שיעורים רבים, לעשרות ולמאות, מסר בכל מקום שאליו הגיע. לעיתים היה מוסר כמה וכמה שיעורים באותו יום, פעמים רבות בלא הודעה מוקדמת, או על נושא שלא עסק בו כלל באותו זמן.

מעולם לא סירב למסור שיעור! אף שהיה טרוד במטרת הנסיעה, והמאמץ שנדרש ממנו היה בלתי נתפס, נענה לכל בקשה למסירת שיעור, שכן ראה בכך שליחות של הרבצת תורה ופרסום שם שמיים ברחבי העולם.

ידידים שפגשוהו בהיותו במרחקים, מדגישים כל אחד בדרכו כי: "ראש הישיבה היה שקוע בלימוד!".

תמונה רבת הוד מצטיירת מזיכרונות אלו:

אבא רץ מפגישה לפגישה, נוסע ממקום למקום, טרוד ועמוס, אולם בין לבין - שוקע בלימוד בכל עת שמתאפשר לו.

ואולם... בעומק הדברים - המציאות הייתה הפוכה, והתמונה האמיתית מפעימה אף יותר:

אבא היה שקוע בלימוד, ובין לבין - התרוצץ והתייגע בגיוס הכספים...

המשגיח: "מדוע נאלצו גדולי ראשי הישיבות לעקור מיישיבותיהם, ולהתגלגל בניכר במקומות רחוקים, בחזרם על פתחי נדיבים, כדי לספק אמצעי קיום לישיבה?"

"שמענו על רבי משה מרדכי אפשטיין, ששהה תקופות ארוכות באמריקה, על רבי ברוך בער, ששהה גם הוא באמריקה במשך שנה שלמה, וכן רבי שמעון שקופ, רבי אלחנן וסרמן, רבי אליעזר יהודה פינקל, הרב מפוניבז' וגדולי ישראל נוספים, והדבר תמוה; ברור לכל שראש הישיבה אינו אמור לשמש טבח בישיבה ולא בתפקידים גשמיים אחרים. על אלו ממונים אנשים אחרים, איש איש ותפקידו, וכן יש למנות שד"רים שיהיו ממונים על גיוס הכספים, וכך יוכל ראש הישיבה להתרכז בתפקידו - ללמד ולגדל את התלמידים!".

תשובתו של סבא האירה את ההשקפה האמיתית על הנושא:

"שאלה זו אינה חדשה כלל. ויכוח ישן נידון בה בין ישיבות ליטא לישיבות גרמניה. בגרמניה סברו כי לא ראוי שראש הישיבה יחזר על הפתחים, ועל כן מינו ועד בעלי בתים מיוחד על גיוס הכספים לישיבה. בליטא סברו שהעומד בראש הישיבה ונושא באחריות עליה - הוא שצריך לדאוג אף לאמצעי הקיום שלה, מפני שהאחראי על הממון נעשה לבעל הדעה בישיבה, וראש הישיבה הוא שצריך להיות בעל הדעה בישיבה".

סופו של דבר הוכיח את צדקת השיטה של ישיבות ליטא. בגרמניה השתלטו בעלי הבתים על הישיבות, ובמקומות רבים הביא הדבר לתקלות ולחורבן. אבא ידע כי זהו תפקידו וחובתו, אך התקשה לקבל את הגזרה!

פעם אחת אחרי שובו ארצה משוויץ, כתב אבא מכתב לר' מרדכי שטרלינג, שסייע לו שם רבות. מהדברים שכתב עולה, כי השניים שוחחו ביניהם על העובדה שהטרדה בגיוס הכספים, עלולה לפגוע בהתמסרותו הרוחנית של אבא לישיבה:

"כותב אני המכתב ליל ו' דחנכה, ייעדתי ערב זה להביא רחשי נפשי לידיד שפתח פתח עבורי בנסיעותי... דבריך ר' מרדכי בקשר להנהגת הישיבה עשו עלי רושם רב... אכן ידעתי שיש סכנה שאשקע בטרדת כלכלת הישיבה על חשבון עבודתי הרוחנית. על כן, בעת שחזרתי לארץ שקעתי בכוח גדול לעבודת הישיבה ובס"ד ובעזרת הר"מים שליט"א, הפחנו רוח חיים בישיבה, וכבר אפשר לסכם שהחודש וחצי האחרונים היו מצויינים בהתמדה ורוח הלימוד...".

מסעותיו של אבא כולם, התאפיינו בטרדה עצומה ובהשקעה בלתי פוסקת, לניצול כל רגע וכל מקום למען המטרה המרכזית של הנסיעה - ה'קמח' של הישיבה. עם זאת, מעולם לא הסיח דעתו מהרבצת תורה, מקידוש שם שמיים ומהטבה עם הבריות. באמנות מיוחדת השקיע מזמנו בשמירת קשרים שנוצרו, בהשפעה רוחנית ותורנית ככל שהתאפשר לו, ואת 'הנפש אשר עשו בחרן' זכינו לראות בעינינו, בביקוריהם בארץ הקודש.

מראהו החיצוני של אבא תמיד אמר כולו כבוד, וכל הנהגתו הייתה מיושבת, מרוממת ומלאת הדר, בכל עת ובכל מצב.
לא תמיד זה היה קל...

ההתרוצצות המעייפת, השיבושים הבלתי צפויים, האכזבות שנחל פה ושם...

אבא חי באמונה פשוטה, שהכול מנוהל בדיוק מופלא ובסדר אמיתי ונכון, ולאור זאת נותר בשלוות הנפש הידועה שלו, גם כשנראה שדברים משתבשים.

לא תמיד כבוד ותפארת היו מנת חלקו. לעיתים אף ספג ביזיונות, אך קיבל אותם באהבה ובאורך רוח.

עם זאת, פעמים רבות זכה לראות בעיניו סייעתא דשמיא מיוחדת. פעם אחת בדרכו לנמל התעופה, החליט לעבור בבית גביר פלוני שהיה לו קשר עם הישיבה, בתקווה שהלה יתרום סכום נכבד. הוא נכנס אל הבית, והפגישה הייתה מוצלחת מאוד, אך פתאום נכנס בנו של הגביר וצינן את האווירה, ובסופו של דבר יצא משם אבא כשבידו סכום זעום ביותר.

התלמיד שהיה עימו מספר, כי בצאתם מהבית חש אכזבה גדולה וכמעט נשבר, אך אבא קיבל את התרומה בתודה, והמשיך הלאה כאילו לא אירע דבר.

זמן הטיסה התקרב, הנהג טעה בדרכו ואיחר להגיע, והמטוס המריא בלעדיהם...

בשלב זה נשבר התלמיד, וחש כי הוא ניחם על המסע כולו, אך אבא כמו תמיד נשאר מיושב בדעתו, והחליט לנצל את ההמתנה לטיסה הבאה, לביקור אצל גביר גדול המתגורר בקרבת נמל התעופה.

נסיעה קצרה הובילה אותם אל הבית, וכבר מצאו את עצמם בחדרו של אחד מגדולי תומכי עולם התורה, שאותו ניסו לפגוש כמה וכמה פעמים, אך עד כה לא עלה הדבר בידם. הגביר האזין להם בעניין והעניק לישיבה תרומה מכובדת.

"ראיתי כמה שבור היית משרשרת התקלות שחווינו", פנה אבא אל תלמידו כששוב היו בדרכם לנמל התעופה, "אך ראה נא איך הקדוש ברוך הוא מנהל את העולם! הפסדנו את הטיסה, אך פגשנו את הנדיב הידוע, שאותו חיפשנו רבות כל כך..."

בפעם אחרת ביקש לקבוע פגישה עם גביר מסוים, והגביר ביקש להיפגש בבית הכנסת לאחר תפילת שחרית. אבא הגיע למקום עם מלווהו הרב ליכטנשטיין (כיום דיין חשוב בלונדון), והשניים המתינו עד סיום התפילה. לאחר התפילה הורה להם הגביר להמתין חצי שעה נוספת, עד שיסיים את סדר לימודו היומי...

והנה לאחר הטרחה וההמתנה הממושכת, נתן להם הגביר סכום

**תמונה רבת הוד מצטיירת
מזיכרונות אלו: אבא רץ מפגישה
לפגישה, נוסע ממקום למקום,
טרוד ועמוס, אולם בין לבין -
שוקע בלימוד בכל עת שמתאפשר
לו. ואולם... בעומק הדברים -
המציאות הייתה הפוכה, והתמונה
האמיתית מפעימה אף יותר**

מזערי ביותר.

הרב ליכטנשטיין לא ידע נפשו מרוב צער ועגמת נפש, ומרוב ייאוש ביקש לפרוש מהמלאכה...

"הרי קבענו פגישה עם גביר נוסף", אמר לו אבא, "איננו יכולים לבטלה!"

אצל הגביר השני התקבלו השניים בחמימות גדולה, והוא נתן להם סכום מכובד במיוחד.

"ראה נא", אמר אבא למלווהו כאשר יצאו מבית הגביר, "אילו היה הסכום הגדול מתחלק בין שני הגבירים, ודאי היינו מרוצים משתי התרומות הנכבדות. אולם השם גזר שנקבל את הסכום הזה בעבור הישיבה, וגם מעט ביזיונות בעבור עצמנו..."

והיה ברכה

אבא סיפר שבאחת מנסיעותיו הראשונות, כאשר שהה בחו"ל עם רבי שמחה וסרמן, פנה אל רבי שמחה ואמר לו: "כדאי ללכת לפלוני, ממנו נוכל לקבל סכום נכבד". "אל לנו לחשוב באופן הזה", הגיב רבי שמחה מייד, "כאשר אני הולך לאנשים, אני חושב מה אני יכול לתת להם ולא מה אני יכול לקבל מהם..."

הדברים הללו לעומק ליבו של אבא, עד שהיו למהותו ממש. תמיד מצא אבא זמן לעזור לאחרים ולשמחם, אף בהיותו טרוד עד מאוד בגיוס הכספים.

כך התבטא אחד מתומכי הישיבה: "דעו לכם! יותר ממה שראש הישיבה קיבל במסעותיו בחו"ל, נתן הוא לאחרים!"

(מתוך פרקי הספר החדש העומד לצאת לאור א"ה)

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

הבוקר היה על הארץ, ותלמידי הגן הופיעו בבית החדש במלוא הדרם. גם המסגר הופיע בשעתו, ובשעה 1 בצהרים הופיעו ללא כל הודעה מוקדמת אנשי השלטון לערוך 'ביקורת פתע' מטעם הרשויות, לבדוק את אופן טיפולם בפעוטות, והאם הם עומדים בכל התנאים הנדרשים לשמירתם. וכאן נתגלה תוקף הנס וגודל ההשגחה פרטית...

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א, על הסרת הדאגה, ונפלאות ההשגחה פרטית

"אם יהיה אלקים עמדי ושמרני בדרך הנה" (בראשית כ"ה, כ')

הבוקר היה על הארץ, ותלמידי הגן הופיעו בבית החדש במלוא הדרם, גם המסגר הופיע בשעתו, ובשעה 1 בצהרים הופיעו, ללא כל הודעה מוקדמת, אנשי השלטון לערוך 'ביקורת פתע' מטעם הרשויות, לבדוק את אופן טיפולם בפעוטות, והאם הם עומדים בכל התנאים הנדרשים לשמירתם.

וכאן נתגלה תוקף הנס וגודל ההשגחה פרטית: כי גלוי וידוע, אילו היו באים הבודקים ולא היו מוצאים בבית את הפעוטות, תיכף ומיד היו מפטרים את המטפלת ממשמרתה, ושוללים את רישיון העסקתה. כמו כן, אם היו מגיעים לבית שאין מעקות (סורגים) לחלונותיו, היו מוסיפים קנס ממוני גבוה מלבד הפיטורין... נמצא, שדייקא מה שהיה נראה מתחילה כעוגמת נפש, שנגרמה מהתעקשותה התמוהה של אותה האם, שלא להניח לסדר את חפצי הבית במנוחה, ומהתעקשותו של המסגר להגיע דווקא בשעות הבוקר, כל זה הייתה סיבה מהשגחתו יתברך למנוע מהם עוגמת נפש גדולה בכפלי כפליים ולהצילם משבירת מטה לחמם.

...וכבר אמרו כי תיבת 'דאגה' יש בה את האותיות הראשונות שבא 'ב', ומדוע נשמט ממנה האות 'ב'? כי האות 'ב' רומזת לבטחון, וכשיש לאדם בטחון אין בו כל דאגה, רק המחוסר בטחון הוא הדואג! וכעין זה איתא מהרה"ק ה'בית אהרן' ז"ע (דף קמג), משמו

עובדא שמענו מפי אברך הדר בעיר התורה בני ברק יצ"ו, מעשה מופלא של השגחה פרטית. זה כמה שנים שרעייתו מנהלת 'גן' (משפחתון) המאושר מטעם 'הרשות', ואין כל אדם 'זוכה' לקבל את ה'רשיון' אלא רק זה העומד בכל התנאים בדקדוק רב. והנה, לפני כמה שבועות הרחיב ה' את גבולו, וזכה לעקור מגוריו מדירתו הישנה והצפופה לדירה חדשה ומרווחת סמוך ונראה למקום מגוריו. בעזרה ש"ת נקבע יום כניסתם לדירה החדשה ליום ראשון בשבת, ונמלכו בני הבית בדעתם כי תהיה להם תועלת גדולה אם באותו היום לא תקבל עקרת הבית את ילדי ה'גן' לביתה, ובכך תוכל בנקל ובנחת לסדר את כל כלי הבית הרבים על מקומם החדש, דבר דבור על אופניו.

וממחשבה למעשה פנו אל הורי הפעוטות לקבל אישורם, למסור באותו היום את ילדיהם ל'השגחה' במקום אחר. ואכן, רוב ההורים הסכימו לכך בחפץ לב, זולתי אם אחת שסירבה לכך בתוקף רב, וגם כשניסו לדבר על לבה והבטיחו לה שיסדרו לבנה מקום טוב עם 'מטפלת' טובה, ומלבד מה שישלמו כל הוצאותיה עוד יוסיפו 'מתן שכרה בצדה', אף-על-פי-כן התעקשה האם וטענה בתוקף כי "אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר". ולא זו בלבד, אלא שעוד הוסיפה באורח תמוה ביותר באיום ברור, כי תפנה לרשויות לדווח על 'היום החופשי' שלא מן המניין (דבר שמסכן באופן ודאי את המשך העסקת המטפלת). בליית ברירה הוכרחו בני המשפחה 'לעבוד' ולקבל את כל הפעוטות להשגחה כרגיל.

אם לא די בכך, נוסף ל'עוגמת נפש' כי מתחילה הזמין האברך מסגר (העוסק בהתקנת מעקות וגדרות) שיבוא לביתו החדש באותו יום ראשון בשבת בשעה 10 בבוקר, מתוך כוונה שממילא לא יתקיימו באותו היום סדרי הגן בבית. אך משהתנגדה אותה האם לשינוי הסדרים, פנו אל המסגר שהוא ישנה סדריו ויואיל לבוא בשעה מאוחרת יותר (משעה 1 בצהרים והלאה), אבל זה התעקש שכבר קבע את סדר יומו, ועל כן שריר וקיים הזמן שקבעו, ובעזרה ש"ת הופיע בבית בשעה 10 בבוקר או רק בעוד שבועיים ימים... בליית ברירה נאלצו לקבלו בבית בשעות הבוקר, כרצונו.

של הרה"ק רבי אשר מסטאלין ז"ע, על הפסוק (ישעיה כח, טז)
"המאמין לא יחיש" - פירוש, לא ידאג.

**...וכבר אמרו כי תיבת 'דאגה' יש
בה את האותיות הראשונות שבא'
ב', ומדוע נשמט ממנה האות ב'?
כי האות ב' רומזת לבטחון, וכשיש
לאדם בטחון אין בו כל דאגה,
רק המחוסר בטחון הוא הדואג!**

שאינן להם 'דואג' לפרנסתם, ולא עוד אלא שמגרשים אותם מכל מקום. ואף-על-פי-כן מעולם לא מת בעל חי מ'רעב'... כי הקדוש ברוך הוא זן ומפרנס מקרני ראמים ועד ביצי כינים. ואם ב'בעלי חיים' כן, קל וחומר לבני האדם שנבראו בצלם שלא יניח אותם הקדוש ברוך הוא שיישארו מבלי מזון, אם כן דאגה מנין...
נוראות מצינו להרה"ק 'בני יששכר' ז"ע (דרך פיקודך, מל"ת לד, חלק הדיבור) כי הדאגה והצער כשאינם במקום מצוה, הרי זה מאביזריהו ד'לא תרצח'... ומי הוא הרוצה להיכנס להיות נמנה בכלל המרצחים ל"ע.

ולעולם יסיר דאגה מלבו, וכתב השל"ה הק' (שובבי"ם תורה אור כב), כי האותיות הקודמות ל'צרה' הן אותיות 'פקד', כלומר, שהקדוש ברוך הוא מקדים את הישועה בטרם יביא את הצרה על האדם.

סיפר מרא דעובדא, אברך המתגורר בקריית גת, אשר נסע לשכונת 'רמת שלמה' שבעיר הקודש ירושלים לניחום אבלים, ומיד בהגיעו לשם והנה נשמע קול צלצול הפלאפון. הביט בו לראות מי הוא המתקשר וראה שזה אביו. מיד ענה לו, וביקש ממנו האב כי נצרך הוא להיות עתה ברמת גן ב'ועדה רפואית' שבביטוח לאומי, ונזקק הוא לעזרתו להיות לו לפה ולמליץ, ולעמוד לימינו בכל הסבך הביורוקרטי שם. כמוכן שמיהר לנחם וישם לדרך פעמיו, מירושלים לבני ברק ומשם לרמת גן, ונמשכה הדרך יותר משעתיים. בהיותו באוטובוס ברמת גן שוב התקשר אליו אביו, והודיעו כי כבר גמר עיסוקיו שם ושוב אינו זקוק לו... ונמצא שטרם בדרכים יותר משעתיים לחינם וללא תועלת, ולא עוד אלא שלא הספיק לשבת בניחום כל הצורך.

אותו אברך ירד מיד מהאוטובוס ועלה על האוטובוס שכנגדו, אשר יובילו עד סמוך לאולמי 'מודיעין' בכביש ז'בוטינסקי, שם נמצאת 'תחנת האוטובוס' מבני ברק לביתו שבקריית גת, ובירר ונודע לו

פעם פרצה שריפה עזה בבניין בו התגורר הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל, והיתה האש בוערת עד לב השמים. מיד התפנו כל תושבי הבניין מפני סכנת נפשות שהיתה שם, והמתינו 'בסבלנות' עד ש'מכבי האש' יסימו מלאכתם. מקורביו של הגר"א חששו מאוד לגורל כתבי היד של ר' אברהם, אשר כידוע היה מחדש חידושי תורה ומעלה אותם על הכתב לרבבות ואלפים, שמא נשרפו באש, או שמא ניזוקו במים הרבים והאדירים אשר נשפכו שם בשביל לכבות את האש, מי במים ומי באש...

אולם ר' אברהם עצמו עמד על-יד הבית במנוחת הנפש, עד ששאלו אחד האם אינו דואג על עמלו הרב שיירד לטמיון. נענה לו ר' אברהם בגבורתו ובחכמתו: "בדאגה... בדאגה... אין אצל יהודי מקום לדאגה כלל! רק פעם אחת בשבוע צריך לזכור מהדאגה, והוא בעת שנוטל ציפורניים שצריך לגוזז לפי סדר בדאגה" (כמובא ברמ"א סמן ר"ס סעיף א', שצריך לגזור בראשונה את הציפורן השנייה העומדת מימין ל'אגודל' המכונה 'אצבע', לאחר מכן את הציפורן הרביעית המכונה 'קמיצה', ושוב גוזז את האצבע הראשונה - אגודל, ומשם עובר לאצבע השלישית היא ה'אמה', ולבסוף נוטל את החמישית אשר שמה הוא קמיצה)..."

סיפר הרה"ח ר' ישראל הארטין (מישישי חסידי פולין), שבימים שקודם המלחמה ראה פעם ברחובות ורשה יהודי זקן בא בימים, העובד לפרנסתו כ'זגג', הנושא על כתפיו לבדו זכוכיות גדולות וכבדות עד מאוד. ניגש ר' ישראל ורצה לעזור לו כמצוות "עזוב תעזוב עמו", אך הזקן לא הסכים לו, וכה אמר לו:

"שמע נא בחור, זה לי כבר יותר מתשעים שנות חיים ועדיין כוחי במותני! ואם תשאל מנין לי כוחות אלה, אספר לך דברים כהווייתם: פעם עשיתי איזו טובה להרה"ק רבי בונים ז"ע, והרה"ק שאלני באיזו ברכה הנני חפץ, ענית לי לו שהרבי יברכני שאזכה להשיא כל צאצאיי בהרחבה ושתהא הפרוטה מצויה בכיסי תדיר, ענה הרבי ואמר לי בזו הלשון: 'אברכך, אז דאס זארגן זאלסטו קיינמאל נישט האבן, ווייל דער וואס זארגט געבט נישט דער אויבערשטער, אז מ'בעט איהם געבט ער' (אברכך כי לא תדאג לעולמים, כי זה הדואג אין הבורא נותן לו ולא כלום, ורק אם מבקשים הימנו אז הוא נותן)", וסיים היהודי: "הנה עברו עלי רוב שנותיי, את צאצאיי השאתי בהרחבה מרובה והפרוטה אינה חסרה מכיסי לעולם, והינך רואה שאף כוחותיי עדיין עומדים לי..."

המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לווינשטיין זצ"ל היה אומר: "נמצאים בעולם ריבי רבבות בעלי חיים המתגוללים באשפתות וכדו', ונראה

כעבור עשרות שנים, פגשתי את אותו תלמיד חכם בחוץ לארץ. הוא קידם אותי בשמחה, באומרו: "אתם יודעים, אנחנו חייבים לכם חוב גדול, אולי אצליח לפרוע אותו עתה...". ואני בתמימות ומבלי לתאר למה הדברים מכוונים, השבתי לו: "עד כמה שאני יודע וזוכר, מעולם לא קיבלתי מכם שום הלוואה או פיקדון. אולי אתם טועים..."

הגאון רבי ברוך מרדכי אזרחי שליט"א, על הזכות הגדולה כשזכה להסתופף אצל גדולי עולם

"ויצא יעקב מבאר שבע" (בראשית כ"ח, י')

"שבזמן שהצדיק בעיר, הוא הודה הוא זיוה הוא הדרה" (רש"י)

פרק ייחודי ומפואר הוא הזכות הגדולה - 'מתנת החינם', כפי שמגדיר זאת ראש הישיבה, הגאון רבי ברוך מרדכי אזרחי שליט"א, שהייתה לו לשהות במחיצתו של מרן הבריסקער רב זצוק"ל: "מי שהכניס אותי אליו לראשונה, היה הגאון רבי דוד פינקל זצוק"ל. הייתי ילד קטן, צעיר לימים. הנני אסיר תודה לו על כך. בתוך הבית, מי שעזר לי היה בנו, מרן הגאון הגדול רבי משולם דוד סולובייצ'יק זצ"ל. נקשרנו בעבותות של ידידות מאז.

'פעם דפקתי על דלת ביתו של הבריסקער רב, אך לא פתחו. דפקתי עוד פעם, ושוב. בנו הגרמ"ד פתח את הדלת. 'אבא שכב לנוח ואי אפשר להפריע', אמר לי, 'אבל המתן רגע, אלך לראות'. סוף־סוף נכנסתי פנימה בחרדת קודש. שאלתי אותו שאלה על הראב"ד בתורת כהנים. 'את זה צריך לראות', הוא ענה, קם ממזיטתו והלך איתי לתוך החדר.

"הוא ישב אל השולחן. אני עמדתי לצידו. הוא התחיל לקרוא לי את הראב"ד, כשהוא מלווה עצמו בתנועות גוף. והנה נוכחתי, שאין לי עוד מה לשאול... הוא קרא את זה כך, כשהוא העמיד כל מילה במקומה, ומטעים את ההדגשות. כשסיים לקרוא, חיך קלות. בשלב זה נכנס לחדר תלמיד חכם גדול מאוד בתורה. לא ראיתי אף אחד שישב אצל הרב, אבל הוא ישב. 'מה מדברים כאן?', הוא שאל. הרגשתי שאני מחוויר. השיב לו מרן הגר"ז: 'כאן מדברים? כאן מתייגעים!'.

"כעבור כמה רגעים עזב מרן את החדר. ביקש אותו תלמיד חכם שאסביר לו מה אירע כאן. סיפרתי שבאתי ושאלתי, והוא חזר וקרא, כך שהבנתי שאין מה לשאול. והנה הרב נכנס שוב לחדר, וצורתו אחרת. הוא דרש בשלומו של אותו גדול, כאילו לא השיב לי לפני רגע על שאלתי. מי שהיה וראה אצל מרן הגר"ז, איך הוורידים במצח בולטים כשהוא מתרכז בלימודו, מי שזכה לשמוע ממנו את אמרותיו הטהורות - כמו מרגליות ופנינים, לא יכול שלא לקבל גישמאק בלימוד. קיבלתי מתנת חינם, את הזכות הזאת שנפלה בחלקי - להסתופף בצל קודשו של הבריסקער רב, נדמה לי שהיתה

לו הנהגה 'מוחלת' כלפיי...".

מהבריסקער רב מפליג ראש הישיבה שליט"א, איך לא, למורו ורבו מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל: "רבי איסר זלמן, אי אפשר לדבר עליו בלי לבכות. סמל הטוב! חשבתי שיש לי אצלו יחס מיוחד, כי אבא שלי הוא 'קלצקער', נולד בקלצק ואחר כך למד אצלו בסלוצק, ואף היה תלמיד־חבר למרן הגרא"מ שך זצוק"ל. לכן חשבתי שקיבלתי יחס מיוחד. הגאון רבי דוד פינקל שלקח אותי אליו, אמר לו שאני בנו של רבי ישראל. רבי איסר זלמן ביקש שאומר לו תורה, ואני התחלתי לומר...

"מיד בתחילת דבריי הוא אמר: 'אוי, איזה גישמאק!...', לאחר מכן אמר לי רבי דוד: 'רבי איסר זלמן 'מחזיק' מהתורה שלך!'. אמרתי לו: 'ראית שאפילו לא שמע...'. הוא השיב לי: 'ברוך, אתה לא מכיר את רבי איסר זלמן. אין דבר כזה שהוא לא שומע. הוא שומע הכל'. לימים נוכחתי, שהוא שמע הכל..."

ראש הישיבה שליט"א חוזר אל אביו, הגה"צ רבי ישראל זצוק"ל: "אאמו"ר סיפר לי, כי מאז ילדותו שאף להגיע לסלבודקא, ששמה הטוב של ישיבתה יצא למרחוק. אך עקב קשיי מעבר גבולות, נתקע בסלוצק, שם למד תחת שרביטו של מרן ראש הישיבה הגרא"ז זצוק"ל. לימים נודע כי אפשרי לעבור מרוסיה לליטא - וניתן לנסוע לסלבודקא.

"כשגילה אבי זצ"ל את מחשבתו למרן הגרא"ז לנסוע לסלבודקא,

**"עוד טרם שקיבלתי רשות לשבת,
פנה אלי הגרא"י באומרו: 'אני
מסופק מאד אם תצליח גם אתה
לומר חידושי תורה נפלאים, כמו
זה שיצא מכאן עתה'. התפלאתי,
כי עדיין מהדהדים באוזניי
הוויכוחים העזים שהתנהלו
בחדר זה לפני כמה דקות..."**

שליט"א, במהלך אחד מביקוריו אצל מרן הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצוק"ל: "זו היתה שבת חוה"מ של חג הפסח. ירדתי אל מעוננו כדרכי, ובפרוזדור שמעתי ויכוח עז שמתנהל בתוך חדרו של ראש הישיבה. כשהשתרר שקט, דפקתי על דלתו ונכנסתי, כשאותו תמיד חכם גדול שקדמני, יוצא ממנו, לאחר שסיים את הרצאתו. "עוד טרם שקיבלתי רשות לשבת, פנה אלי הגרא"י באומרו: 'אני מסופק מאד אם תצליח גם אתה לומר חידושי תורה נפלאים, כמו זה שיצא מכאן עתה'. התפלאתי, כי עדיין מהדהדים באוזניי הוויכוחים העזים שהתנהלו בחדר זה לפני כמה דקות... אבל מרן הגרא"י לא חיכה והמשיך: 'הוא דיבר על ענין פלוני, מעטים היוודעים לדבר על נושא זה', והפטיר: 'נו, בוא נראה מה אתה יודע לחדש...' "התחלתי את הרצאתי, והוא בא כנגדי כדרכו בוויכוחיו שארכו זמן רב, סוף כל סוף פטרני לשלום, לא לפני שהציע לי לחזור ולעייין בכמה פרטים. אני, כמו לאחר כל ביקור אצל מרן, יצאתי עם הרגשה מרוממת, דווקא בגלל ויכוחיו. מצאתי ענין רב ברצינותו ובעצם התייחסותו לכל פרט.

"מרן ראש הישיבה ליווה אותי כמה פסיעות, ואני יצאתי אל המסדרון. ומה רואות עיני? על הספסל יושב וממתין אותו תלמיד חכם שיצא לפני מחדרו! אני משום מה, כשראיתי אותו, מצאתי לנחוץ לומר לו (אף על פי שהוא היה מבוגר ממני בהרבה, ואולי היתה בכך חוצפה כלשהי): 'אורח, אין לכם מושג כמה שיבח מרן את חידושי התורה שלכם...'. נדמה לי שחזרתי על כל מה שאמר לי מרן עם כניסתי אליו. ראיתי שאותו תלמיד חכם שמח לשמע הדברים. הוא מיהר לחזור אל החדר, כנראה כדי להבהיר שוב את חידושי תורתו, ו'להצילם' מביקורתו של מרן, כשאני שומע ממרחק את תחילת ויכוחיהם הנוספים..."

"כעבור עשרות שנים, פגשתי את אותו תלמיד חכם בבית ידידים משותפים בחוץ לארץ. הוא קידם אותי בשמחה, באומרו: 'אתם

אמר לו ראש הישיבה: 'אם תישאר בגבולנו, אתן לך את מרן הגרא"מ שך', שהיה כבר אז ארי וגדול מאד בתורה. איני זוכר כמה זמן למדו יחדיו, בחברותא של 'תלמיד חבר'.

"לימים, דירת הורי נ"ע הייתה בשכונת 'מקור ברוך' בירושלים, ואילו דירת מרן הגרא"מ שך הייתה בשכונת 'כרם' - הנמצאת בין 'מקור ברוך' לבין 'גאולה', בה שכנה ישיבת חברון. כשידי הייתה נתונה בתוך ידו של אבי זצוק"ל, והיינו עוברים על יד ביתו של מרן הגרא"מ שך, פעמים רבות אבי היה מתעכב ואומר לי: 'הסתכל היטב מי יושב שם על קצה הכיסא, ומרוכז מאוד בתוך הספרים שלפניו. הסתכל היטב! היום איני יודע מי מכיר אותו, אבל אני בטוח כי בבוא היום תרעש ממנו הארץ. אני מכיר אותו מימי סלוצק. איני סבור שמצוי מתמיד כמותו...'.

"אבא זצ"ל היה קורא לו ה'בבילניקאר', על שם העיירה בה נולד ברוסיה. משום מה דיבר איתי תמיד, על התמדתו ושקיעותו של מרן הגרא"מ שך זצוק"ל, ואינני יודע על סמך מה צפה כך את מנהיגותו. שהרי באותם ימים היה ספון בתוך ד' אמות של הלכה, ובעמקות התורה בלבד..."

ראש הישיבה שליט"א, זכה לקרבה גדולה גם אצל מרן הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצוק"ל, ראש ישיבת מיר, וכעת הוא מסכים לשתף אותנו מהחוויות המרוממות שזכה להן במחיצתו: "ביקורי החג שלי אצל מרן הגרא"י פינקל, היו מיוחדים מאוד. הוא היה אישיות מיוחדת במינה. איני יודע מי עשה למען הפצת התורה בעמקותה כמוהו. ירושלים של אותם ימים, במיוחד מצבם של תלמידי החכמים שבה, היה של עניות ודחק. והוא, ראש הישיבה, היה מחלק עשר לא"י (לירות ארץ-ישראליות) - הרבה כסף באותם ימים - לכל קטע חידושי תורה שמישהו הרצה בפניו.

"הוא גם תמך מכספו בישיבות אחרות, עודד את הקמתן והמשיך לקיימן. הלא היא תופעת פלא, לתמוך באברכים, כדי שילמדו בישיבות אחרות שהוא חפץ לעודדן. בהיותי צעיר לימים, לא הייתי מהנתמכים על ידו כספית, אבל היה זה אתגר גדול עבורי לשבת, לכל הפחות מדי מועד במועדו, ולהרצות בפניו חידושי תורה. כי שמיעתו לא היתה שמיעה חפוזת או נימוסית בעלמא. הוא שמע בשימת לב מירבית כל מה שיצא מפיהו של הצורב, ת"ח או הצעיר, שהרצה בפניו את חידושי תורתו.

"הוא היה בודק את הדברים היטב. מקשה, שואל ומפרק. הרצאה של חידושי תורה לפני מרן הגרא"י, הייתה לפעמים אורכת גם שעתיים ומעלה. הוא לא ויתר על שום נקודה, ולא היה קל לעמוד ולעבור 'בשלום' את שמיעתו המדוקדקת. כך שהרצאה בפניו היוותה אתגר מיוחד, ובוודאי גם ממריץ ומעודד. זכורני שעבודה רבה היתה להכין את החידו"ת, וכשהיה נדמה לי שעברתי בשלום את ביקורתו, כמו ירד עול מעליי. אין ספק כי התועלת מהנהגתו זאת של מרן, אין ערוך לה, ממש להפליא!"

"בוא נראה מה אתה יודע..."

מעשה מיוחד ביותר, זוכר הגאון הגדול רבי ברוך מרדכי אזרחי

שנית, ידוע כמה הוא שומר על בריאותו'. אולם היא בדאגתה שבה וביקשה ממנו שיאסוף את טובי הבחורים, ויחדיו יטכסו עצה מה לעשות. כבקשתה, קרא רבי מאיר לכמה מטובי הבחורים. הם הגיעו להחלטה כי ינסו למצוא דרך להיכנס עמו בדברים, ולדבר עמו על כך.

"סיפר לימים חותני: 'בשעת בוקר שאלתי: מה קרה לאחרונה שהאלטער נוהג כל כך הרבה תעניויות? הוא השיב: 'מזמן שבאתי לחברון, תמיד פחדתי מהאבות הקדושים, אולי אינם שבעי רצון מעמנו, אבל ראיתי שאין אף בחור שלא עשה שטייגען כראוי, ונחה דעתי. אולם לאחרונה ראיתי אחד (וכאן הזכיר את שמו), שלא מתקדם, ולכן אני צם עליו'..."

"השבתי לו, שדווקא ראיתי עתה, אצל אותו בחור, סימן עלייה. תיארתי בפניו את הסימן, וכששמע זאת הסבא השיב בנהרה: 'מאיר, בוא עמי, הולכים עתה לאכול...! וכך הפסיק את צומו'. זאת דאגה לתלמיד! זאת מחשבה עליו! כך מצמיחים אנשים גדולים!..."

טרם סיימנו את הריאיון הנפלא, ונאמן ביתו הרב יעקב גרוסברד קם ללוותנו, ביקש הגאון הגדול שליט"א להוסיף דברים: "חפצתי להדגיש: חלקם של ההורים בחינוך ילדיהם ובעיצוב דמותם, הוא עצום ורב. עלינו לדעת, כי קודם כל מושפעים ילדינו מהתנהגות הוריהם. התנהגות זאת נקלטת בקרבם, גם מבלי משים, לא מצד ההורים ולא מצד ילדיהם. כל התרגויות, כל קוצר רוח, כל תגובה, נרשמת בנפש ילדינו. ולא עוד, אלא שהם 'תופסים' מהר מאד, יותר מכפי שנדמה לנו, את חולשותינו. הם לומדים ו'מעתיקים' מיד, את כל התנהגותנו, לטוב ולמוטב.

"יש ערכים והתנהגויות, הנלמדים בטבעיות בבית ההורים, ובמיוחד ערכי 'כבוד התורה', 'כבוד חכמים', 'שאיפות' ורצונות. מאיתנו ילמדו היאך להשתוקק לגדלות אמיתית, היאך להעריך תלמיד חכם. כמו גם, היאך להתייחס לחומר, לגשמיות ולמילוי רצונות. מאיתנו יושפעו, היאך להתנהג בנימוסין ובדרך ארץ, ועוד ועוד ועוד... נא ונא לשים לב, להיות מחושבים בדיבור ובמעשה. במיוחד בדקדוק המצוות ובהקפדה גמורה על הלכה מדוקדקת.

"אחזור ואדגיש, כי עלינו לדעת שכל תנועה נלמדת ועוברת אל ילדינו. כל הערכה, כל הבעת דעה. אי אפשר להפריז בחשיבות ובמרכזיות של השפעת ההורים על בניהם. אל נחשוב ולו לרגע, כי מילה טובה שלנו אל בנינו ובנותינו, אובדת. יש לשקול בפלס כל תגובה, מתוך מחשבה על כל הדורות הבאים.

"וד' הטוב ינחיל לכם ולכל קוראי מאמריכם, נחת דקדושה, חיים טובים ומאושרים, בנים ובנות גדולי תורה ויראה, אמון!"

(מתוך יתד נאמן - חג הסוכות תשע"ח)

יודעים, אנחנו חייבים לכם חוב גדול, אולי אצליה לפרוע אותו עתה...! ואני בתמימות ומבלי לתאר למה הדברים מכוונים, השבתי לו: 'עד כמה שאני יודע וזוכר, מעולם לא קיבלתי מכם שום הלוואה או פיקדון. אולי אתם טועים...'

"הוא השיב במרץ: 'לא. אינני טועה! לא בממון או בפיקדון עסקינן,

אלא בדבר הרבה יותר חשוב, ובחוב הרבה יותר מעיק!"

"אתם זוכרים, המשיך, 'את אותה שנה שנפגשנו על מפתן חדרו של מרן הגרא"י זצוק"ל? אנו זוכרים שאתם יצאתם ופגשתם אותי ממותין לביקור החוזר... ובאותם רגעים הייתם בשבילי 'כל הון דעלמא'. לא תיארתי לעצמי, שמרן ראש הישיבה מעריך כל כך את חידושיי. דבריכם היו עבורי כמים קרים על נפש עייפה. אין לכם מושג מה 'עשו' לי דבריכם המרגיעים. היו ברוכים!..."

"חזרתי לפניו על אותם דברים של שבח שיצאו מפי הגרא"י, על אודות חידושי תורתו, ונפרדתי ממנו לשלום."

"אתה מסוגל!"

ושוב, כמו חוט השני, מחבר ראש הישיבה שליט"א את האמרות והסיפורים דלעיל - כמו נדבך אל נדבך, שיוצרים יחדיו בית גידול מופלא, בדרכו של מרן האלטער מסלבודקא: "האלטער היה אומר: אם אתה יודע לרומם את הבחור, אין לו ענין בכל הבלי העולם. חייבים לדבר כמובן נגד הניסיונות שבדורנו. אבל אם אתה מרומם את הבחור, זה לא מעניין אותנו בכלל!"

ב'ברכת מרדכי' סוכות, כותב ראשי הישיבה שליט"א אודות הנאמר 'אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנותנו': יש בחורים המגיעים לישיבה ומצפים שיהיו גדולים. לעיתים מתאכזבים ולעיתים זה ההיפך, וזהו מעניינא דיומא של סוכות ושמחת תורה. איך מזהים מראש ונותנים כלים לבחורים שאינם כה חזקים לגדול ולצמוח?

"שיעור צריך להגיד לפי הרמה הכי גבוהה, אך בד בבד יש להחזיר בחלש, את ההכרה כי הוא מסוגל להבין, לא פחות מכל אחד אחר. זה תלוי ביחס אבהי ובהסבר. העיקר הוא להראות שמחה של אמת, מכל הישג של תלמיד."

איך דואגים לבחור?

ראש הישיבה שליט"א: "יש עובדה נפלאה ממש בהקשר זה: פעם אשתו של האלטער קראה לחותני, מרן הגר"מ חדש, ואמרה לו שהיא חוששת לבריאותו של בעלה. 'ידוע', אמרה, 'שהוא צם מידי שני וחמישי, אולם לאחרונה הוא מקבל עליו תעניויות רבות. כל יום הוא מקבל עליו תעניויות על בחורים, ואני דואגת שמא יחלה חלילה'. "אמר לה רבי מאיר: 'אנו יודעים שני דברים - שמרן הסבא מחושב עד לאחת, ואם החליט שכך צריך הוא לעשות, זה מה שצריך."

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

הגיע אלי דין תורה על מעשה שהיה, כשראובן הגיע לבית שמעון, ואמר לו: "באתי להחזיר את ההלוואה שלקחתי ממך". שמעון מביט בו בפליאה, ואומר: "מעולם לא לווית ממני כסף"... אבל ראובן מתעקש ואומר שלווח ובא עתה להחזיר את הכסף. השניים פרצו בוויכוח שלא נשמע כל יום, כאשר הלווח מעונין לפרוע את החוב, והמלווח אומר להד"ם, לא לווח ממני מעולם...

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, על הזהירות בממון חברו

"וַיֵּאכַל גַּם אָכּוּל אֶת כֶּסֶפּוֹ" (בראשית ל"א, ט"ו)

לבד מגאונותו הכבירה, היה הגאון בעל ה'נתיבות' ידוע גם במידת הענווה היתירה שלו. הוא היה נוהג להתלבש בבגדים פשוטים כדי שלא יכירוהו, וכשהוצרך לנסוע בדרכים עטה על עצמו בגדים עוד יותר פשוטים...

פעם נסע בעגלה לוורשה עם אנשים נוספים. לפתע צעק אחד הנוסעים שגנבו לו את חבילת שטרות הכסף שהחזיק בכיסו, והיה זה סכום כסף גדול מאד. ה'נתיבות' המשיך להגות בלימודו, ולא שמע כלל מהמתרחש סביבו.

לפתע הצביע הנגנב על הגאון ואמר שהוא הגנב, ואף נתן כמה 'סימנים' לכך, כמו למושל שישב בשקט, ועוד. חלק מהנוסעים הצטרפו אף הם להשערה זו, ובהגיעם לוורשה הזמין הנגנב את ה'נתיבות' לדין תורה אצל אחד מרבני העיר. לדין הגיעו גם חלק מנוסעי העגלה, שחפצו לראות כיצד יפול דבר.

הרב ההוא, שלא שיער בנפשו ש'האיש העני' היושב לפניו הוא הגאון המפורסם בעל ה'נתיבות', שאל את הנתבע מה יש לו לומר בענין, אך הגאון הכחיש, כמובן, את האשמה מכל וכל, ואמר שלא נגע בכספו של האיש.

ההכרעה של המרא דארא היתה שעל פי ה'סימנים' שעליהם הצביע הנגנב, יש מקום לחשוד שהנתבע הוא הגנב, ולכן פנה אל ה'נתיבות' ואמר לו שהוא מחויב להישבע.

מששמע הגאון כך, שאל את התובע מה הוא הסכום שגנבו ממנו, וזה השיב שמדובר בכעשרת אלפים רובלים. "למרות שאני חוזר ומכחיש את האשמה המוטלת עלי, כדי להיפטר מהשבועה אני מוכן לשלם חצי מהסכום הנ"ל", אמר ה'נתיבות'.

הנגנב לא היה מוכן לכך, וה'נתיבות' החל להתמקח איתו, ואמר שהוא מוכן לשלם ששת אלפים ושבעת אלפים, אבל הנגנב סרב. רבן של ישראל העלה את הסכום עד לתשעת אלפים וחמש מאות, ומשהתובע לא היה מוכן גם לכך, אמר ה'נתיבות' שבליט ברירה הוא מוכן להישבע, אבל ביקש מהרב שימתין לו כמה דקות להתכונן לכך.

הגאון עמד ליד הקיר, החל להתייפח בדמעות שלישי, והכין את עצמו למעמד השבועה. הכל ראו לפתע שמדובר באיש אלוקים קדוש, ויחרדו איש אל אחיו.

לפתע נפל אחד הנוכחים בדין ארצה והתעלף. כשהעירוהו מעלפונו, החל לצעוק: "אני הגנב! אני הגנב! תעזבו את היהודי הקדוש הזה!". עכשיו פנה הרב אל ה'נתיבות', ושאלו מי הוא. כשסירב הגאון להזדהות ציווה עליו הרב בגזרת המרא דאתרא לעשות זאת, ואז השיב: "שמי הוא יעקב לוברבוים".

למשמע התשובה, ובידעו לפני מי הוא עומד, נפלה על הרב אימה ופחד, והוא ביקש מה'נתיבות' שימחל לו, אבל הגאון השיב שהרב נהג כשורה, ופסק הדין שלו בענין השבועה היה נכון.

לאחר שנרגעו הרוחות והנגב השיב את הכסף, פנה המרא דאתרא לבעל ה'נתיבות', וביקש שיסביר לו מדוע היה מוכן לשלם לנגנב את רוב-רובו של הסכום, ובהגיעו לתשעת אלפים וחמש מאות נעצר, ולא רצה לשלם יותר.

"החשבון שלי היה כדלהלן", השיב ה'נתיבות': "חמשת אלפים יש לי בכסף מזומן, אלפיים נוספים אשיג על ידי מכירת כלי הכסף

אלא אם כן מדובר באונס גדול, ואז הרי רחמנא פטריה, ולא כמו שנוהגים כיום, שכמעט אין כל קשר בין הזמן שמבטיחים להשיב ובין הזמן שבו מוחזר הכסף בפועל.

הגאון רבי חיים קנייבסקי חשש לכל היותר לאיחור של מחצית השעה, ולכן אמר ללווה הבא בתור שיגיע בתשע וחצי. אלמלא חשש לכך, היה אומר לו שיגיע בתשע בדיוק...

נטילת הלוואות היא בבחינת רעה חולה, שצריך להיפטר ממנה כמה שיותר מהר. הבה נשמע מה עלול לקרות כאשר מתרגלים לקחת הלוואות, למרות שבמקרה שלפנינו איש לא היה אשם במה שקרה. הגיע אלי דין תורה שנסב על מעשה שהיה, כשראובן הגיע לבית שמעון, ואמר לו: "באתי להחזיר את ההלוואה שלקחתי ממך". שמעון מביט בו בפליאה רבתי, ואומר: "מעולם לא לוויית ממני כסף"...

אבל ראובן מתעקש ואומר שלוה, ובא עתה להחזיר את הכסף. השניים פרצו בויכוח שלא נשמע כל יום, כאשר הלווה מעונין לפרוע את החוב, והמלווה אומר להד"ם, לא לוויית ממני מעולם...

לאחר שהדין ודברים ביניהם נמשך ונמשך, וכשראה שמעון שאין הוא יכול להיפטר מראובן, נאות לקבל ממנו את הכסף בתנאי אחד, והוא: שראובן לא יוכל לחזור ולתבוע את הכסף בחזרה, אם וכאשר יתברר לו שטעה...

ראובן הסכים, ומיד כאשר קיבל שמעון את הכסף, חילק את רובו ליתומים ולא למנות, ומהשאר קנה מאכלים לעצמו.

מה שקרה בסוף היה צפוי... ראובן הבחין עד מהרה בטעותו, הגיע כשכולו נרגש ונסער לביתו של ראובן, ודמעתו על לחייו, והסביר שבעצם הוא לווה מאדם אחר לגמרי, עקב הדמיון ביניהם התבלבל, ועכשיו הוא דורש את כספו בחזרה.

שמעון סרב, והזכיר לו את התנאי שעשו ביניהם שלא יתבענו: "ועכשיו שהוצאתי כבר את הכסף, ולא נותרה אצלי אגורה אחת, מהיכן אשיב לך?", אמר.

את הנידון ההלכתי כתבתי במקום אחר. על כל פנים אפשר ללמוד מכאן עד כמה יש לברוח מהלוואות ולהתרחק מהן במידת האפשר. (מתוך הגדה של פסח 'חשוקי חמד')

שבבתי, אלפיים חמש מאות נוספים אוכל להביא ממכירת הספרים שלי וכיוצא בזה.

"אבל כשהגעתי לתשעת אלפים חמש מאות, והתובע לא היה מוכן גם לסכום זה, ידעתי שיותר מזה לא אוכל להתחייב, אלא אם כן אקח הלוואות - ולכך אין אני מוכן!"...

שני לקחים חשובים ניתן להפיק ממעשה זה: האחד - על האדם לתת כל מה שיש לו, על מנת לחסוך את השבועה [ובספר 'חסידי' כתוב שהרבה עיירות נחרבו בעוון שבועת אמת]. והלקח השני, בשום אופן לא לקחת הלוואות! לקח חשוב במיוחד לבני דורנו!

המצב בעניין אי החזר הלוואות בזמן, הגיע עד כדי כך, שלווה המגיע ביום המיועד ומחזיר את הכסף בלי 'קונצים', מוגדר כ'בעל מוסר', בעוד שהמצב היה צריך להיות שכל אחד שלוקח הלוואה - ינהג בדרך זו, ולא ישאיר את המלווה רגע אחד ללא הכסף.

ענין זה דרוש חיזוק ותיקון רב, וכבר שמענו שבבתי הדין השונים התעוררו לאחרונה לדבר על כך, ואף איתרו כמה פתרונות.

שמענו לאחרונה סיפור מיוחד במינו מפי הרה"ג רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א, שיצא בדברים חוצבים גד התופעה הפושה במקומותינו, ליטול הלוואות בלי שום חשבון, גם על דברים שאין בהם צורך מיוחד, וגם אם אין לכאורה כל אפשרות להשיב את הכסף, אלא לגלגלו מגמ"ח לגמ"ח.

הרב מישקובסקי דיבר על הגמ"ח שיש בביתו של הגר"ח קניבסקי שליט"א, וסיפר על מקרה בו התחייב הלווה להחזיר את הכסף בשעה תשע בערב. והנה, כמה שעות לפני השעה היעודה, ראה הלווה שאין לו אפשרות להחזיר את הכסף בזמן, והגיע לביתו של הגר"ח כדי לשאול האם אפשר להאריך את זמן ההלוואה לעוד כמה ימים.

השיב לו הגר"ח: "מצדי לא היתה בעיה מיוחדת להאריך לך את הזמן, אבל כיון שדיברנו שהכסף יחזר בשעה תשע, הבטחתי אותו כבר ליהודי אחר, ואמרת לי לו שיבוא בשעה תשע וחצי, שמא תאחר במחצית השעה..."

בצורה כזו חיו אנשים בדורות הקודמים! ידעו שזמן זה זמן והבטחה זו הבטחה, ואת ההלוואה צריכים להחזיר במועד שנקבע ויהי מה,

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

בורסת היהלומים של בלגיה הומה לקוחות בכל העת. אנשים למאות נכנסים ויוצאים, ויהלומים יקרים נמכרים בזה אחר זה. בטרם החל הגנב לתור אחר אחד העשירים, בחן מקרוב את התצוגה המפוארת, לאחר שעבר בין עשרות הדלפקים, מצא בתצוגה היקרה ביותר יהלום אחד גדול ומופלא, שמחירו האגדי נסק למיליונים. הוא החליט 'לסגור ענין' על זה היהלום...

הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א, על היהלומים שנמצאים אצל כל אחד ואחד

"כִּי יֵרָאֵתִי כִּי אֶמְרֵתִי פֶּן תִּגְזַל" (בראשית ל"א, ל"א)

היה היה גנב גדול, בקי ומומחה במקצועו, מידי יום היה מבצע גניבות ענק, וברוב זריזותו ומומחיותו לא נתפס מעולם. והנה הגיעה שמועה לאזניו אודות 'בורסת היהלומים' הענקית שבעיר 'אנטוורפן' שבבלגיה, שם נמכרים היהלומים היקרים ביותר בעולם. בגניבת יהלום אחד שכזה, יכול היה להתעשר עושר רב! קם אפוא אותו גנב, והפליג למלאכתו אל אנטוורפן הרחוקה... בהגיעו אל 'מקום העבודה', החל לבחון מקרוב את אמצעי השמירה שבמקום, לאחר מעקב מדוקדק גילה, שהגנבה בתוך בנין זה היא כמעט בלתי אפשרית - אמצעי השמירה וכללי האבטחה הנוקשים שבמקום, לא השאירו שום אפשרות ריאלית לביצוע גניבה מוצלחת. אך לא איש כהאי גנב בישא דנן 'אמר נואש'; 'אם כבר הגעתי עד כאן', אמר לעצמו, 'לא אצא מכאן בידיים ריקניות!'.

החליט 'לסגור ענין' על זה היהלום; נשאר בקרבת מקום, הסתובב לו בין השורות כמו אחד העשירים הגדולים, הבאים לבחון את התצוגה, ותוך כדי הילוכו הכבוד, הגניב מבטים חטופים על עבר אותו יהלום יוקרתי, כדי לתפוס מי הוא אותו עשיר שיניח ידו עליו.

לא ארכה השעה, ואל המקום הגיע אחד מעשירי תבל, שבא במיוחד לבלגיה כדי לרכוש יהלום יקר תפארת! לאחר סבב חיפושים ברחבי הבורסה, קנה את אותו יהלום שהועיד לעצמו הגנב לגניבה.

היהלום הוצא אחר כבוד ממקום מושבו בתוככי הזכוכית המשוריינת והמוגנת ועבר לידי העשיר הנכבד, תחת עיניו הבולשות של הגנב, שעמד מרחוק ולא גרע עין מכל התהליך כולו מתחילתו ועד סופו. הוא ממש נדהם מיזפיו ומיוקרתו של היהלום הנוצץ! כראותו את העשיר יוצא בעד שערי הבורסה, עם היהלום הטמון היטב בתוך תיקו האישי המונח בחיקו, יצא תכף בעקבותיו וערך בסתר מעקב צמוד אחריו לכל מקום שהלך. הוא המתין לשעת הכושר שתתאים לביצוע מזימתו השפלה.

לאחר כמה שעות, שם העשיר את פניו לעבר הנמל המקומי, קנה לעצמו כרטיס הפלגה באחת מאניות הפאר שעגנו במקום, ועד מהרה נכנס פנימה ונבלע בבטן האניה.

כראות הגנב את המצב החליט שדווקא כאן, בטלטולי הדרכים יוכל בנקל להעביר את היהלום הנכסף לרשותו - כאן בין תאי האניה,

הוא נשאר במקום כמה ימים נוספים, ועקב מקרוב אחר מהלכי הבורסה כולה. הוא בדק היטב את כל האפשרויות כולן. מתחילה חשב לשלוח את ידו במחזורי היבוא והיצוא של היהלומים, בכניסתם אל הבורסה או ביציאתם, אך עד מהרה גילה שכל 'משלוח' של יהלומים מתבצע ברכב משוריין ומוגן, ומלווה בשני שומרים חמושים באקדחים דרוכים בכל שעת הנסיעה, ובליווי המארז מן הרכב ועד הכספת. ממילא אפשרות זו ירדה מן הפרק... כיוצא בדבר - כל שאר הדרכים שנבחנו סביב הבניין בעין מומחית, נפסלו בזו אחר זו. כראות הגנב שמיהלומי הבורסה עצמה לא תעלה גניבתו בידו, החליט לשנות כיוון ולנסות את מזלו אצל הלקוחות העשירים רוכשי היהלומים. הוא הניח שהם, כנראה, אינם נוקטים אמצעי זהירות קפדניים כל כך כבבורסה עצמה, ומתוך תיקו האישי של אחד הנגידיים הנכבדים, יוכל יותר בנקל 'למשוך' יהלום יקר ערך!

שוק בורסת היהלומים של בלגיה הומה לקוחות בכל העת. אנשים למאות נכנסים ויוצאים, ויהלומים יקרים נמכרים בזה אחר זה. בטרם החל הגנב לתור אחר אחד העשירים, בחן מקרוב את התצוגה המפוארת של יהלומים נוצצים, המוצגים למכירה בבורסת הענק. לאחר שעבר בין עשרות הדלפקים, מצא בתצוגה היקרה ביותר יהלום אחד גדול ומופלא, שמחירו האגדי נסק למיליונים. הוא

מרן המשגיח הגה"צ רבי ירוחם ליוואויץ זצ"ל ממיר, אמר על כך: "אם אצלנו חתן היה מגלה שהכניסו לחופה את אחותה של הכלה, הרי כל הצלחות באולם היו מתעופפות..."

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

גדול ועצום, שרק הוא לפי מעלתו הגדולה יודע את עוצמתו. אך למרות זאת הוא מקבל הכל באהבה בשלוות נפש. הוא אינו משמיע בפני לבן שום צעקה, שום אנחה, אלא ממשיך לדבר בעדינות ובנועם. כמה יש לנו להתפעל ולהשתומם מחוסן אמונתו של יעקב אבינו, ומשליטתו העצומה על כוחות הנפש שבקרבו. שליטה מוחלטת, בלי סייגים!

לאחר מכן נפתחת מסכת של שקרים והתעללות מצד לבן. הוא מרמה את יעקב על ימין ועל שמאל, ומשנה את תנאי העסקתו מאה פעמים. מטרתו היתה לעשוק את יעקב מכל וכל, כפי שאמר לו יעקב עצמו: "לולי אלקי אבי וגו', כי עתה ריקם שלחתיני!"

ידוע המעשה **באלשיך הקדוש**, שדרש בבית הכנסת על הפסוק "ותחלף את משכורתי עשרת מונים", והלך ומנה מאה אופנים של רמאויות שונות, בהן רימה לבן את יעקב. בעת הדרשה ישב האר"י הקדוש והקשיב לדברים, וכשהזכיר האלשיך אופן רמאות מסויים עלה חיוך על פניו.

לאחר שנסתיימה הדרשה, שאל האלשיך את האר"י לפשר חיוכו. ענהו האר"י: "בעת דרשתך הגיע לבית הכנסת לבן הארמי, ועל כל אופן ואופן של רמאות שמנית הוא נענע בראשו, כמודה שאכן כך היה. אך באחד האופנים הוא הניד בידו בהתפעלות, כאומר: 'על זה לא חשבת'..."

אך למרות כל זאת, יעקב לא נע ולא זע משלמותו ונאמנותו. הוא עבד את לבן במסירות נפש בתום לב ובמסירות יוצאת מן הכלל: "היית ביום אכלני חורב וקרח בלילה, ותידד שנתי מעיני".

ויתירה מכך, הלוא הרמב"ם (הלכות שכירות יג, ז) פוסק, שחיב

יעקב אבינו ברח מבאר-שבע בצוואת אביו ואמו, אשר הורו לו ללכת היישר לחרן ולקחת לו אישה מבנות לבן. והוא אכן יצא לדרך במטרה להגיע לחרן, וכמפורש בפסוק: "ויצא יעקב מבאר שבע, וילך חרנה". אם כך נשאלת השאלה, מה אירע פתאום, שמחמתו שינה יעקב את התוכנית ופרש לשיבת שם ועבר למשך ארבע עשרה שנה? אכן יש בדבר עומק, המלמדנו מה גדול כח לימוד התורה, לחשל את פנימיות האדם.

יעקב אבינו הלך לחרן, על מנת לשאת אשה מבנות לבן. הוא ידע היטב שאצל לבן הארמי, שהיה רשע, שקרן ועובד אלילים, יהא עליו לעמוד בנסינות קשים ומרים. על מנת להתכונן לקראת החיים עם לבן, ולחשל את עצמו כדי שיוכל לעמוד בכל הנסינות כראוי, הוא פרש לשיבה ולמד תורה במשך ארבע עשרה שנה ברצף, בלא לעלות על יצעו!

נתבונן אך מעט במה שעבר על יעקב בזמן שהותו אצל לבן הארמי: יעקב הגיע לחרן כשהוא בן שבעים ושבע, והסכים לעבוד שבע שנים כדי שיוכל לשאת את רחל לאשה. אך בעת החתונה החליף לבן את רחל באחותה לאה, בתאונה ש"לא יעשה כן במקומנו". מרן המשגיח הגה"צ רבי ירוחם ליוואויץ זצ"ל ממיר אמר על כך: "אם אצלנו חתן היה מגלה שהכניסו לחופה את אחותה של הכלה, הרי כל הצלחות באולם היו מתעופפות..."

ויעקב? הוא בנאמנותו עומד: "ויעש יעקב כן, ויעבוד עימו עוד עוד שבע שנים אחרות!"

הוא לא התמרד נגד לבן על רמאותו ועורמתו, אלא נשאר בנאמנותו, כפי שמפרש רש"י: "עוד שבע שנים אחרות" - "הקישן לראשונות, מה ראשונות באמונה, אף האחרונות באמונה, ואף על פי שברמאות בא עליו".

המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל היה אומר: כשאנו קוראים את דברי יעקב אחרי שלבן החליף את רחל בלאה, נדמה לנו שיעקב צעק בריתא: 'למה רמיתני?', אך ממשמעות המדרשים מבואר שדיבר בעדינות ובנועם, בלי תרעומת, מתוך שלווה הנפש, כאילו יש לו שאלה בלימוד: 'איני מבין, למה רמיתני?...'. כך מדויק גם מלשון הפסוק, שנאמר: 'ויאמר אל לבן, ולא ויגד' או 'וידבר' שהם לשונות קשים.

מלבד זאת, חז"ל אומרים (פסחים ק"ט, א) שלעתיד לבוא כאשר יכובד יעקב אבינו לברך על כוס של ברכה, ידחה זאת מחמת שנאלץ לישא שתי אחיות בניגוד להלכה. אין ספק שוודאי הדבר יהיה בשבילו הפסד

הטמין עצמו תחילה בבית שם עבר ארבע עשרה שנה, ולימוד התורה הוא שנתן לו את הכח לעמוד בנסיון, ולהגיע לדרגת בחיר האבות, אשר דמותו חקוקה בכסא הכבוד.

לעשות מכל קושי הזדמנות!

בילדותי הייתי שומע תיאור נפלא מאבי מורי זצ"ל, עד כמה מורכבים היו החיים בצילו של לבן. הרי לא ניתן היה לאכול אצלו מאום - הכל טרף. והנה סבא לבן נותן לאחד הקטנים סוכריה... הוא יודע שאסור לאכול שום דבר שהסבא נותן, אך מצד שני צריך להזהר לא לפגוע בו... לכן הוא אומר: "תודה סבא", מכניס לכיס, מסביר שהוא יאכל את זה אחרי ארוחת צהריים, וזורק בהחבא לפח בחוץ...

(כעין זה תיאר מרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, שבצעירותו כשהיה בקלעצק פגש בחור אחד מהעיר ברעזנע, שאמר כי הוא זוכר מילדותו דבר אחד ששמע ממגיד מישרים. אותו מגיד תיאר כיצד אברהם אבינו החזיק בבית אביו תרח קליינע טעפּלע [סיר קטן], ממנו בישל לעצמו, כדי לא להתגעל במאכלות האסורות ובנבילות והטריפות שאכלו שם. הרב שטיינמן למד מזה עד כמה נחקקים דברים בליבות הילדים הרכים, ומוטל עלינו להשריש בהם מדות טובות והנהגה ישרה).

וראה זה פלא, דוקא מתוך האתגרים העצומים והקשיים הגדולים הללו, זכה יעקב להקים באותן שנים את עם ישראל!

אימה של מלכות, הרבנית פינקל, אמו של הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל, ראש ישיבת מיר, אמרה פעם שחביב עליה משפט חכם ששמעה בהזדמנות מסויימת, מבנה הגדול ראש הישיבה זצ"ל: "יש כאלה העושים מכל הזדמנות קושי, ויש כאלו העושים מכל קושי הזדמנות..."

רבי נתן צבי עצמו הוכיח כיצד הוא משתייך במהותו לאלה האחרונים, העושים מכל קושי הזדמנות, ודבר שפתיים אך למחסור. בגוף מיסור, למוד סבל חולי ומכאוב, הוא הצליח לרומם קרנה של תורה במושגי ענק. בכוחות נפש עילאיים, פיתח את היכלי ישיבות מיר לממלכה מפוארת ומשגשגת של תורה, באופן שאין לו אח ורע בדורנו.

גישה זו אימץ יעקב אבינו בבית לבן. להפוך את הקושי להזדמנות! להעצמה! לעבודת המידות!

יעקב אבינו ידע ששליחותו בבית לבן היא משמעותית, מעשה אבות סימן לבנים'. כל פעולה שהוא עושה שם היא פעולת נצח, המהווה אבן נוספת בציוני הדרך של הקמת האומה הקדושה, בהנהגותיה ובאורחותיה.

ואכן, מעשי יעקב אבינו מאלפים אותנו לנצח, מידות טובות מה הן. כיצד להתגבר על הטבע האנושי, ולמגר בעבודה עצמית כל טינה וכעס מן הלב. כיצד להשיב טובה תחת רעה, גם למי שפועל נגדך ללא הרף. אך בעיקר אנו למדים כיצד עלינו להיוותר בשויון נפש, עם אותם הגינות ויושר ונאמנות במשך עשרות שנים, למרות שכל הסביבה עומדת לנגדך.

תיתן אמת ליעקב'. לקח לדורות!

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

השכיר לעבוד את בעל הבית בכל כוחו, ומהיכן למד זאת? מיעקב אבינו: "שהרי יעקב הצדיק אמר 'כי בכל כחי עבדתי את אביכן'". והדבר נורא למתבונן! לאחר כל הרמאויות של לבן, יעקב אבינו עדיין השתעבד לו בכל כוחותיו, כיון שעל פי הלכה זו חובת שכיר לבעל הבית!

בא וראה את דברי המדרש המבהילים, עד כמה התאמץ יעקב אבינו בעבודת לבן (בראשית רבה ויצא ע): "ויעבד עמו עוד שבע שנים אחרות, אמר רב יודה ברב סימון, בנוהג העולם פועל עושה עם בעל הבית שתיים שלוש שעות באמונה, ובסוף הוא מתעצל במלאכתו. ברם הכא, מה ראשונות שלימות - אף אחרונות שלמות, מה ראשונות באמונה - אף אחרונות באמונה".

כאשר סוף סוף יעקב עוזב את בית לבן על פי ציווי השם, לבן רודף אחריו וזומם להורגו: "לבן בקש לעקור את הכל, שנאמר ארמי אובד אבי". יעקב נושא אז לראשונה נאום בפני חמיו, בו הוא מוכיח אותו על פניו על כל אשר עולל לו במשך השנים.

ניתן היה לחשוב, כי במעמד זה נראה התפרצות של ממש. האם כל העולות שעשה לבן ליעקב במשך עשרים שנה לא הותירו בו כעסים? האם לא הצטבר בו די מרמור, כדי שפעם אחת יקהה את שיניו של רשע בוגדני זה, אשר ניצל אותו ואת טוב ליבו תקופה כה ארוכה?

אך יעקב עומד אף בנסיון זה. כה אמרו חז"ל במדרש (שם, פרשה עד): "ויחר ליעקב וירב בלבן, ויען יעקב ויאמר ללבן מה פשעי ומה חטאתי. את סבור שמא מכות ופצעים היו שם? לא, אלא דברי פיוסים, יעקב מפיס את חמיו!".

ונקודה נוספת יש כאן: מטבע הדברים, כשאדם נמצא במשך שנים רבות במחיצת אדם רע, הוא מושפע ממעשיו לכל הפחות במשהו. אך יעקב אבינו, למרות ששהה שנים רבות כל כך בבית לבן, לא למד ממנו ולא השתנה מחמתו אפילו כמלא נימה. "עם לבן גרתי - ותרי"ג מצוות שמרתי, שלא למדתי ממעשיו הרעים" (רש"י תחילת פרשת וישלח).

הגאון רבי מאיר שמחה זצ"ל, בעל ה'משך חכמה', מבאר בדרך רמז את לשונות התורה אודות לבן ויעקב כאשר נפרדו זה מזה, ואת עומק המשמעות הטמונה בהם:

על לבן העידה התורה: "וישב לבן למקומו" (לב, א). לאחר תקופה כה ארוכה שהיה יעקב בביתו של לבן, עם כל הקדושה והרוממות, בכל הזהירות מרמאות וגזל שהקפיד יעקב, לבן לא הושפע לטובה כלל, ולו הקלה ביותר. 'וישב לבן למקומו' - לאותה דרגה שאחז בה לפני שיעקב בא לביתו. לא אירע אצלו ובהתנהגותו שום שינוי משהותו של יעקב במחיצתו.

ואילו על יעקב אבינו, מעידה התורה: "ויעקב הלך לדרכו" (שם, ב). למרות השהות הארוכה בבית לבן הרמאי, לא השפיעה עליו רעתו כלום. את דרך העליה שבחר בה לפני בואו לבית לבן, הוא לא נטש אף לרגע אחד, ותמיד היה בעליה רחנית ולא בנסיגה.

הפלא ופלא!

אך כדי לעמוד בנסיונות אלה כראוי, היה צריך יעקב אבינו לשאוב כוחות אדירים, ולהכין את עצמו כראוי בהכנה גדולה ועצומה. לפיכך

"הייתה לי ישועה גדולה מאוד" כמעט זועק האיש הנרגש לתוך הפומית, "הישאר בבקשה בבית הכנסת, בעוד שעה בערך אני מגיע אליך"

סיפור אמיתי מופלא ומפתיע על גלגוליה של נסיעה של הרב ר' הערשיל ברקוביץ שליט"א, תושב אשדוד לארצות הברית

מאת: הרב שמעון טיקוצקי

"אם יהיה אלקים עמדי ושמרני בדרך הנה" (בראשית כ"ה, כ')

רחובותיה של 'בורו פארק' החרדית עוד לפותים היו בחשכת הליל. השעה הייתה חמש וחצי לפנות בוקר, רוח קרירה נשבה בשדרות ה'אונוני' הממוספרות, סנאים גמישים קיפצו בכל פינה, על חוטי החשמל וצמרות העצים. מאחד הבתים יצא יהודי חסידי, נושא בידיו טלית ותפילין, ונעמד בחזית הבית.

עמידתו הדרוכה ומבטיו השלוחים למרחוק, סיפרו, ללא מילים, שהוא מצפה למישהו. מצפה בקוצר רוח.

רק אתמול נחת האיש, ה"ה הרב ר' הערשיל ברקוביץ שליט"א, תושב אשדוד שבארץ ישראל, בארצות הברית. לא מכבר באה בתו שתחי' בקשרי שידוכין וכעת, כפי שנוהגים לא מעט יהודים רבים וטובים, הוא הגיע לארצות הברית כדי לגייס, בעזרת נדיבי עם, את האמצעים הדרושים להוצאות החתונה.

אמש, מיד לאחר נחיתתו, הוא סיכם עם ה'דרייווער', הנהג המיוחד, שיאסוף אותו מאכסנייתו בשעה חמש וחצי לפנות בוקר ויסיע אותו ל'ויליאמסבורג', עיר ואם בישראל, כדי להספיק לגשת ליהודים משכימי קום ולהתרים אותם.

אין זה סוד כי מתפללי המנינים הראשונים, דווקא המוקדמים ביותר, הם לרוב יהודים בעלי הון שמקדימים להתפלל בטרם נפתח יום העסקים. כדי לפגוש אותם עליך להגיע בשעה מוקדמת לבית הכנסת, לאחר מכן אין כמעט סיכוי 'לתפוס' אותם, הם עסוקים עד למעלה מראש במשרדיהם.

השעה כבר הייתה חמש שלוש וחמש, תחושה מוזרה הזדחלה לליבו של ר' הערשיל. רכבים אמריקאיים חצו את הרחוב בנונשלנטיות, מוסיקה כלשהי זמזמה מאי שם, אבל הרכב לו הוא מצפה כלל לא נראה באופק. היד נשלחת ספונטנית לכיס החליפה, שולפת את מכשיר הטלפון הסלולרי, מחייגת אל ה'דרייווער'.

החיוגים נתקלים במשיבון קולי, באידיש - אנגלית ערנית להפליא שמעידה, למרבה האירוניה, שהדובר, ה'דרייווער', דווקא שקוע כעת בשינה מתוקה.

ר' הערשיל נושך את שפתיו. כל דקה יקרה, ה'מונה' מתקתק. הוא הרי לא הגיע לכאן כדי לאכול גלידה אמריקאית, יש לו מטרה, יעד ברור. יש לו תכנית בנויה ומהודקת היטב לבוקר הזה, כל דקה קריטית. כשמחוגי השעון מתקרבים לשש בבוקר מבין ר' הערשיל כי 'פארפאלין', אין מה לעשות, את הבוקר הזה ב'ויליאמסבורג' הוא

כבר הפסיד, שוב לא ניסה להשיג את ה'דרייווער'.

אדם אחר היה אולי מתמלא זעם ורגש שלילי כלפי ה'דרייווער',

אבל ר' הערשיל דנן רוח אחרת הייתה עמו.

הוא פסע לאחד מבתי הכנסת הסמוכים, שם אחזו כעת בתחילת 'שחרית', שלף מארון הספרים ספר תהלים, התיישב על אחד הספסלים והחל לקרוא מתוכו פרקי תהלים מעומק לב.

טפיחת כתף הניעה פתאום את כריות חליפתו, הוא הרים את עיניו וגילה מולו יהודי אמריקאי בגיל העמידה, זוג עיניים חמות וחכמות, זקן מאפיר ופאות מסולסלות. האיש הלא מוכר קלט מיד שר' הערשיל אינו יהודי מקומי, אלא יהודי מארץ ישראל שהגיע לכאן עבור הכנסת כלה.

"הא לך" אמר לו ותחב בידו חבילה מכובדת של חמש מאות דולרים טבין ותקילין.

ר' הערשיל נפעם מגילוי ההשגחה, חמש מאות דולר... מי יודע אם היה עולה בידו לכנס סכום שכזה בבוקר שלם של התרוצצות בויליאמסבורג. הוא הודה לאיש מעומק לב והמשיך באמירת התהלים.

תפילת שחרית בבית הכנסת מסתיימת, המתפללים חולצים את תפיליהם, כורכים את הרצועות סביב קופסאות התפילין המעוטרות, האווירה בבית הכנסת נעימה ורוגעת, אנשי המעשה מזכירים את שמות הצדיקים שהיום חל יום הילולתם, כשלפתע מבחין ר' הערשיל באותו יהודי שפוסע שוב לכיוונו...

"תקשיב" אומר לו האיש בקול מאופק, חנוק כמעט, "אני ניצב בפתחו של יום לא פשוט, אני זקוק היום לישועה גדולה, אני מבקש ממך שתישאר כאן, בבית הכנסת, ותאמר תהלים לישועת יואל דוד בן חנה גולדא (שם בדוי) אני כמוכן אתקשר אליך, לעדכן אותך מיד כשתהיה בשורה בפי".

ר' הערשיל מהנהן בראשו, הם נפרדים במבט של הבנה. עוברים כמה שעות, כמעט חצות היום, והטלפון בכיסו של ר' הערשיל מצלצל. "איפה אתה" נשמע קולו המוכר של "יואל דוד בן חנה גולדא" - האיש ממנו נפרד בבוקר. "אני כאן, בבית הכנסת, מתפלל לישועתך" משיב ר' הערשיל בניחותא.

"הייתה לי ישועה גדולה מאוד" כמעט זועק האיש הנרגש לתוך הפומית, "הישאר בבקשה בבית הכנסת, בעוד שעה בערך אני מגיע אליך".

כעבור שעה קלה מפציעה דמותו בשערי בית הכנסת, ר' יואל דוד מתיישב על הספסל ומתחיל לספר את מה שעבר עליו בשעות האחרונות...

מחוגי השעון הצביעו על השעה 8:45 בבוקר, הרחבה שלמרגלות בית המשפט הפדרלי בניו יורק רחשה וסאנה. אזרחים טיפסו במדרגות האבן, מלווים בעורכי דין עטויי גלימה, נושאי תיקי עור נוצצים.

בין האנשים בולטת דמותו של יהודי חסידי שכוסס את ציפורניו במתח. מכשיר פלאפון אחוז בידו והוא מחייג שוב ושוב, אל אותו מספר, אך נתקל בחומה בלתי פציחה של משיבון קולי. זהו לא אחר מר' יואל דוד מיודענו שמיד בצאתו מבית הכנסת נסע היישר לבית המשפט, כאן אמור להתקיים משפטו, בגין עבירה כלשהי על החוק בה הוא נאשם.

שבועות וחודשים של הכנות, פגישות מתישות במשרד עורך הדין המהולל ששכר להגנתו, מתנקזים אל הדקות האלו.

לפי הלוח, משפטו של ר' יואל דוד צפוי להתקיים בדיוק בשעה 9 בבוקר. הוא הגיע לכאן כבר לפני כשעה כדי לסגור את הפרטים האחרונים עם עורך דינו, אלא שזה האחרון בושש לבוא. מחוגי השעון דוהרים לעבר השעה 9, ולעורך הדין אין זכר. אפילו קצה גלימתו לא נראה באופק.

הדם אוזל מפניו של ר' יואל דוד. ליבו דופק כפטישים.

במערכת המשפט האמריקנית, התייצבות למשפט ללא עורך דין נחשבת כאקט מחוצף, הבעת זלזול בכל המערכת, מעין אמירה של "אני לא מחשיב את בית המשפט אז לא טרחתי כלל להצטייד בעורך דין". נאשם המגיע למשפט בגפו מסומן מיד, עוד בטרם פצה פיו, כ'כבשה שחורה', או גרוע מכך כ'סדין אדום' בעיני השופט, מה שמוביל כמעט בוודאות מוחלטת לענישה מוגברת שלו.

8:58, ר' יואל דוד ניצב ליד דלתות העץ הכבדות של אולם בית המשפט, נושא מבט עורג לעבר גרם המדרגות, שמא ברגע האחרון יצוץ פתאום עורך הדין ויחסוך ממנו את הכניסה בגפו לבית

המשפט. 8:59, האיש איננו.

9:00, דלתות העץ נפתחות, שופט בגלימה כהה תוקע מבט חודר בר' יואל דוד הפוסע פנימה, כשה עקוד בעל כורחו, אל דוכן הנאשמים. הקטגור פותח מיד בהרצאה נלהבת בגנותו של ר' יואל דוד, מסביר בדיוק מה והיכן עבר על החוק, ומדוע עליו להיענש בעונש החמור ביותר.

"ומה יש לך לומר להגנתך?" פונה השופט אל ר' יואל דוד שעצמותיו דא לדא נקשן.

בפנים אפרפרות עמד ר' יואל דוד ומתחיל לדקלם את כל מה שאמור היה לטעון בשמו עורך הדין. שהוא כלל לא עבר על החוק, ואם עבר - הרי שלא היה מודע לכך שהוא עובר על חוק כלשהו, לא הייתה כאן עבירה בזדון.

העובדה שהשופט אינו קוטע אותו בחריפות, בעקיצה על חשבונו, היא עצמה מהווה כבר נס בפני עצמו.

לאחר שנשמעו טענות הצדדים מגיע רגע חיתוך הדין. "העובדה שהנאשם, מיסטר יואל דוד, הגיע לכאן בגפו, ללא עורך דין, עשתה עליי רושם מיוחד" פותח השופט במילים שלא נשמעו מעולם על אף במה משפטית באמריקה. "בעיניי זו הוכחה אותנטית לכך שהאיש בטוח בחפותו, ביזרתו, עד שאין לו צורך לשכור שירותיו של עורך דין זר".

"ולכן" רעם קולו של השופט, "אני נוטה להאמין לו, לקבל את דבריו במלואן, ולפיכך אני מוצא אותך זכאי לחלוטין".

ר' יואל דוד סבור היה שהוא בעיצומו של חלום מתוק, דפיקת הפטיש בידי השופט הייתה עבורו כמו צביטה הגונה. זה לא חלום, זו מציאות. הפרוטוקולים הטריים שמופקדים בידו כעבור כמה דקות, ומסכמים בכתב את מהלך המשפט, מבהירים לו שחור על גבי לבן שקרה כאן נס גדול, שלא כדרך הטבע.

ואז פתאום רוטט הפלאפון שבידו. "איי אם סו סו סורי" זועק עורך הדין באלף סליחות, "ארבעים שנה אני כבר במקצוע, מעולם לא קרה לי שאיחרתי לדיון בגלל שינה עמוקה שנפלה עליי". אין לו ספק, לעורך הדין, שהיעדרותו הובילה לתוצאה קשה מאוד אצל הקליינט שלו, מי יודע איזה עונש הושת עליו, קנס כספי של מאות אלפי דולרים, או אולי אפילו מאסר בפועל.

"אל תדאג" קוטע אותו ר' יואל דוד בחדווה, "הכל הסתדר, השופט זיכה אותי מכל אשמה".

"לא נכון" מתקשה עורך הדין להאמין, "זה לא ייתכן, הגעת למשפט בלי ייצוג של אף עורך דין, זה לבד אמור היה להחמיר בעונשך". "דווקא בגלל זה זוכיתי" מצטחק ר' יואל דוד וחוזר על נימוקו 'הייחודי של השופט'.

"בחיים שלי לא שמעתי ששופט זיכה נאשם דווקא בגלל שלא הביא אתו עורך דין" צועק עורך הדין בתדהמה, "אחת מהשניים, או שהשופט שלך יצא מדעתו, או שאתה לא דובר אמת".

"אתה מוזמן לכאן לראות את הפרוטוקולים של המשפט, את התמלול של דברי השופט" מציע לו ר' יואל דוד בנדיבות של מנצחים.

ברגעים הראשונים יש גם הרבה חושך בעיניים, מעיפים מבט על השאלות, ומתקשים קצת להאמין שנצליח לדעת את כל התשובות. אך למעשה ב"ה, כמדומני בכל המבחנים ללא יוצא מן הכלל, נהיה בהמשך אור גדול בעיניים

סדרת שיחות עם אנשים מופלאים הנבחנים על כל הש"ס

המבחן השלישי במסגרת קניין ש"ס על 630 דפי גמרא

הרה"ח אהרן כהן

זה ממש מהשמים. הבהבו לי המילים מלוויים בסימני שאלה וסימני קריאה, במשך כל השיחה המרתקת. כעת שבועות מספר אחר המבחן הגדול על 630 דפי גמרא, התחילו חברי מסגרת 'קניין ש"ס' להתכונן בכל החשק והרצינות על המבחן הבא העומד לקראתם בו יזכו לעמוד בכור המבחן על 840 דפי גמרא בפעם אחת, כך שזה אולי יוכל לעזור ללומדים חשובים.

בסיומה של השיחה הרגשתי כבר, שבסיעתא דשמיא המהלך הייחודי יביא תועלת להרבה לומדים; שידעו שכל אחד יכול, רק כל אחד צריך אכן למצוא את הדרך המתאימה עבורו להגיע ליעד. ואפרט: הודו להשם, במדור ייחודי זה זכינו להביא עשרות שיחות עם חבר תלמידי חכמים מופלאים חברי המסגרת 'קניין ש"ס' העמלים ומשקיעים בשינון וחזרות בדרכם להגיע ליעד הנשגב לזכות ל'קניין ש"ס' כפשוטו, לדעת את כל ה'תלמוד בבלי'. אך כל הזמן הרגשתי וכך היו תגובות מאנשים שהביעו את רחשי ליבם; מה נעשה שאנו לא אנשים עקביים? אנו לא מסוגלים לעמוד בתכניות וקצב עקבי במשך כל ימי השנה?

ונבהיר שאלתם; הרבה סוגי דרכי שינון וחזרות הובאו במסגרת מדור ייחודי זה, כשהצד השווה בכולם הוא העקביות הבלתי מתפשרת לעמוד בתכניות השונות, לפעמים אף הובאו סיפורים מדהימים על מסירות נפשם כפשוטם של חברי 'קניין ש"ס' על מנת שלא לעלות על יצועם לשנת הלילה לפני סיום חוב לימודם היומי. נו, ומה יעשה כזה שהעקביות היא לא חלק חזק באפיו ובטבעו?

עד כה היינו עונים לשואלים את תשובת תלמיד החכמים; כשתרצה באמת, תצליח. כשאלים דאמת זו התשובה הנכונה והאמיתית כפשוטה. שהרי בכל הדרכים והרעיונות (כולל בשיחה שלפניכם) הדברים דורשים עקביות ורצינות מעל הגדר הרגיל. כך שבתכל"ס כדי להצליח באמת, חייב להיות שהדבר נעשה אינטרס אישי וראשון בחיים האישיים, ואז בסיעתא דשמיא מצליחים. אך כעת עם שיחת הטלפון המפתיעה קיבלנו עוד כיוון ודרך שיתנו פתרון ומענה לעוד לומדים...

לתועלת העניין סיכמתי עם הלומד היקר מחשובי עמלי התורה בישיבת מיר בירושלים שנביא את השיחה בעילום שמו הנכבד (במקרה הצורך, אעביר למעונניין את מספר הטלפון של האברך), כך שנוכל לשרטט בנעימות וברוגע את סדרי לימודיו. וזה החלי

בסיעתא דשמיא;

לפני הכל, הוא מבקש לציין; כל אחד צריך לחשוב לעצמו מה מתאים עבורו, וכיצד תהיה לו יותר תועלת בהתקדמותו האישית בהתחברות לתורתנו הקדושה בלימודה וידיעתה, והוא מצדו רק משתף מניסיונו האישי. זאת ועוד הוא מוסיף; יש לי חבר נעורים שהיינו נחשבים באותו רמת זכרון וידיעה, שג"כ זכה להבחן במסגרת 'קניין ש"ס'. אך הרגיש שהוא מתחבר לתכנית ידועה אחרת בה חוזרים על כל דף למחרת הלימוד, אחרי שבוע, אחרי חודש וכו'. ואני, אף שניסיתי לעמוד בקצב הזה, אחרי תקופה ראיתי שלמרות שאכן סייעה לי התכנית לעמוד יחסית יפה בעקביות החזרות ולהתרגל לעניין, אך לא לתועלת האמתית של הדבר, להבין היטב ושהלימוד יכנס לראש מהסיבה הפשוטה שלמעשה לא הספקתי לעמוד בקצב של מדי הרבה חזרות כי המשכתי להשקיע בסדרי הכולל כרגיל. כך שמצאתי עצמי קירח מכמה צדדים... כך או כך, למעשה חברי זכה להמשיך בתכנית המיוחדת הנ"ל וחזר בכל שנה על כל הדפים מתחילת הש"ס. כשאני עברתי לתכנית האישית כדלהלן, כשלמעשה קיבלנו אותם ציונים פחות או יותר, כסדר לאורך המחזור. כך שאכן כל אחד צריך לבדוק איזה סוג תכנית ומסגרת מתאימה עבורו לזכות להתקדם בלימוד ובידיעת התורה.

מתי התחלת ולמה?

בתחילת המחזור הקודם. היה זה המחזור השני של קניין ש"ס.

אדם צריך להכיר את עצמו. מה מתאים עבורו. אבל ברור ופשוט שאדם שהוא רציני בשאיפה שלו לזכות לדעת את הש"ס, ומוכן להשקיע לאורך זמן, זה שווה כל השקעה. וכך מגיעים להישגים אמיתיים של ידיעת התורה

היטב. דבר המביא תחושת עמימות לצד חוסר חשק לחזור עליהם. על כן, בכאלו מקרים מומלץ לרשום לעצמך לפחות מה כן ברור ופשוט לך בעניין, כגון את עצם הספק, או דין שהתחדש לך כאן, ועל זה לחזור. ובהמשך כשתחזור שוב על המסכת, יתווספו עוד פרטים שיהיו ברורים, וכן הלאה בחזרה הבאה.

בהמשך, ביום-יומיים לפני המבחן אני משתדל לחזור שוב על כל הלימוד החודשי, אך לא חזרה בקריאת דברי הגמרא, אלא אני יושב מול גמרא פתוחה ועובר ומסכם בכך את תמצית הסוגיות.

נו, ואיך אתה מתכוון למבחני 'קניין ש"ס'?

כאמור, איני מסודר ועקבי המבוסס על תכניות ארוכות. אך למעשה, יש לי כן את תוכנת החזרה עם מערכת השו"ת המסכמת את הגמרא בכל ימי השנה, הלימוד נעשה ברוגע באופן שאפילו בימים שלא היו לי יותר משעתיים ביום ללימוד הדין ולחזרות הספקתי לעמוד בקצב. עיקר ההשקעה אצלי היא בחודשים של לפני המבחן, כשאני נוהג לשנן ולחזור מסכתות שלמות כסדר, אני לוקח מסכת וחוזר עליה מכריכה לכריכה. לדעתי, התועלת העצומה שיש בשניון וסיכום מסכת בשלימות מוסיף רבות להבנת הגמרא ולקבלת בהירות חדשה בכל המסכת.

בתחילה, הייתי חוזר גם עם חוברות סיכומים המצויים לקנייה בקצב של 6 דף בשעה וכדומה. אך בהמשך הפסקתי עם זה, ואני עושה רק חזרות בסבלנות על דברי הגמרא בלבד עם הצעות בדברי רש"י בפשט וכשאני זוכר שיש חידוש וכדומה לצד סיכום העניינים המסובכים, ולהתעכב מעט על נושאים שאני רואה שאיני זוכר כ"כ.

איך באמת מצליחים להתכונן למבחנים המסכמים

של אלפיים דף ויותר?

אישית, אני מרגיש שחזרה בסבלנות ובבהירות מועילה לטווח ארוך הרבה יותר, בפרט כשמדובר בסוגיא או נושא קצת מורכב

במחזור הראשון הייתי בחור צעיר. אולם כבר אז קרץ לי הרעיון. כבר מצעירותי היתה לי הרגשה של בוש או הפסד, שמדברים על נושא מסוים בלימוד, בין אם בפרשת שבוע ובין בנושאים אחרים, ויש בזה גמרות מפורשות. ואני המחזיק מעצמי כיהודי יודע ספר, נדמה כתרנגול באמירת בני אדם...

עצם העניין של מסגרת 'קניין ש"ס' מבוסס על עיקרון פשוט. הרי כשאני מתיישב ללמוד שאיפתי היא לזכור את מה שאני כעת הולך ללמוד, ואם כן מדוע לא להבחן על זה גם אח"כ. ואם זה יחייב לחזור הרבה, אדרבה. ובמילים פשוטות, אני מרגיש בוש ללמוד ולהצהיר מראש שאיני מסוגל להבחן על זה אחרי תקופה. [הגם שוודאי לא זוכרים הכל אח"כ, וכבר אמרו חז"ל בשבת ג: "כי קאי רבי בהא מסכתא, לא תשייליה במסכתא אחרית". אבל לפחות את עיקרי הדברים צריך לזכור.]

ואז הצטרפתם למסגרת 'קניין ש"ס'?

היה זה כחודשיים אחרי חתונתי. באותה תקופה התחיל מחזור חדש של הדף היומי. שוחחתי עם נוות ביתי על העניין, והעליתי את הרעיון. תיארתי את האתגר גדול שיש במסגרת המיוחדת ואת הסיפוק המיוחד שיש בלימוד שכזה הזוכים לדעת כל הש"ס. מצד שני גוללתי את כל מה שזה ידרוש מהבית, כשחודש לפני המבחן, דהיינו חודשי תשרי וניסן יהיו רובם ככולם עמוסים בשניון וחזרות לפני המבחנים הגדולים. ברוך השם, זכיתי והיא מצדה קפצה על המציאה, ומאז ועד היום עומדת לעזרתי.

וכאן הוא מבקש להדגיש מה שהוזכר בהקדמה; בכללות, כשקוראים את סיפורי הנבחנים, התחושה היא שמדובר באנשים מסודרים, כל יום לומדים את הדף של היום וחוזרים על אתמול, ביום ו' ושבת חוזרים כך וכך, יש להם סדרים לחזור כך וכך וכו'. בנוסף הם מצליחים לחזור על עשרות או יותר דפים ביום. ובכן כאמור, אצלי הדברים הרבה פחות מסודרים, וגם משתנה מתקופה לתקופה. ואכן הדבר מתבטא בציונים, אך מאידך אולי יש בזה בשורה שאפשר גם כך. וחשוב לי להדגיש זאת שיידעו שיש גם דרך אחרת גם כאלו שלא רגילים לצורת לימוד הנ"ל יכולים לזכות לדעת את הש"ס.

איך אתה מתכוון למבחנים החודשיים?

אני משתדל לסכם בלי לחזור בפנים את מה שלמדתי אתמול. כמו כן אני משתמש כבר כמה שנים בתוכנה מיוחדת שאחר כל לימוד אני כותב לעצמי שו"ת על הגמרא, בה אני בעצם מסכם ביסודיות את עיקרי דברי הגמרא כפי שלמדתי והבנתי. אח"כ לפי תכנית שאני קובע מראש, עולה לי שוב השאלת סיכום וכך אני מרענן בראש את תמצית וסיכום הגמרא. כיום, ישנם הרבה סוגי תכנות המצויים בשוק, ולא באתי להמליץ על אחד או בכלל, רק פשוט, אישית, אחר הרבה ניסיונות של שיטות ודרכי הלימוד זכיתי ומערכת זו סייעה לי רבות, ואולי אפילו רק בזכות זה נשארתי במחזור הקודם במסגרת המרוממת עד תומה.

בכלל, עיקר הבעיות הן, בסוגיות שמרגישים שאין שולטים בהם

שברור לי התשובה עליהם [או חלק מהתשובה], בסבלנות שאלה אחרי שאלה. ולמרבה הפלא, אני רואה אח"כ שלא נשארו מידי הרבה שאלות ריקות. אח"כ עובר שוב שאלה ומנסה להיזכר, ובהרבה מהם מצליח. בסופו של דבר. נשמע קולו מתגבר בהתלהבות. יוצאים מהמבחן עם סיפוק גדול. וכי קלה היא בעיניכם לדעת כך וכך אחוזים מכך וכך מאות דפים?!

זאת ועוד. מוסיף הוא בלהט. אף שאלות שהתקשיתי בהם, אך עצם הבדיקה מיד אחר המבחן, מה היא התשובה הנכונה, בין אם במבחן עצמו ידעתי את התשובה הנכונה או שלא, הרי במציאות, החיפוש והבדיקה גורמת שהעניין נכנס חזק לזיכרון, וזה רווח עצום בפני עצמו, שעוד סוגיא ועניין, מסוכם ונכנס לזיכרון. בכלל, אחר מהרווחים הגדולים במבחני 'קנין ש"ס', הוא ע"פ הגמ' בתענית ז: אין דברי תורה משתכחין אלא בהיסח הדעת. וכשיודעים שהולכים להבחן על זה שוב ושוב בשנים הקרובות, זה מחייב גדול שלא להסיח דעת משום מסכת וסוגיא. [כשליצר הרע, אפשר גם לענות, שזה עלול לעלות בהרבה כסף...]

שוב, מבקש הוא להדגיש ולסיים כעין ההתחלה; אדם צריך להכיר את עצמו. מה מתאים עבורו. אבל ברור ופשוט שאדם שהוא רציני בשאיפה שלו לזכות לדעת את הש"ס, ומוכן להשקיע לאורך זמן, זה שווה כל השקעה. וכך מגיעים להישגים אמיתיים של ידיעת התורה, של חיבור לתורה. אגב, כמה וכמה דיברו איתי בעניין, וניסיתי להשפיע ביכולתי הדלה להצטרף. למעשה לא מי שציפיתי מראש שאכן יצטרף ויישאר הם אכן נשארו. לא בהכרח אלו שרגילים ללמוד מהר הם שנשארו, לפעמים דווקא האחרים... והעיקר, שיהיה בהרבה הצלחה ורוב סיעתא דשמיא לכולנו.

לשליחת תגובות לכותב המאמר,
כתבו ל: a0533185209@gmail.com

כשלמחרת הלימוד לפני שמתקדמים הלאה, משקיעים כמה דקות לסכם בקצרה את הלימוד בבהירות. כמובן, לא מדובר על עוד פעם ללמוד אלא בלימוד-חזרה של דף בחצי שעה לכל היותר, כשכל אחד יש לו את היכולת אשר חננו השם כמה זמן של ריכוז יש לו וכדומה. למעשה; במחזור הקודם אכן לא עברתי בהרבה את ה-70% במבחני 'קנין ש"ס' (המינימום הנדרש הוא 60%), ולפעמים אף פחות. אולם מה שיש לי לבשר, שבמציאות כעת במחזור השני, כשברוך השם אני ממשיך ביתר שאת, עולם חדש נגלה לפני; הלימוד מבואר וברור הרבה יותר, זיכרון אחר. וכן ציונים אחרים לגמרי כשזה כמובן הרבה בזכות השתתפותי במסגרת 'קנין ש"ס' כשכל הלימוד במחזור הזה אינו דף חדש לגמרי, אלא כחזרה.

בנוסף, בשנים האחרונות זכיתי ללמוד בכולל עיון את מסכתות ברכות שבת עירובין וכו' כשהלימוד בעיון מכניס את המושגים ברמה אחרת לגמרי, שהדף היומי אינו תחליף לו כלל. אך מאידך בפירוש גם במסכתות האלו, התועלת המורגשת בלימוד הדף היומי ובחזרות היא עצומה, מלבד לשמר את החומר לאורך ימים, הלימוד של מסכת מכריכה לכריכה בזמן קצר, נותן מבט מקיף יותר ובהיר יותר, ודווקא מתוך התמקדות רק בעיקרי העניינים. תקוותי היא להספיק במחזור זה לשנן ולחזור יותר את המסכתות בכל ימי השנה גם באמצע הזמן, ולא רק בחודש שלפני המבחן.

**איך הייתה הרגשתך להתיישב מול מבחן ריק
הכולל שאלות על אלפיים דפים?**

אודה ולא אבוש. נשמע קולו מרוגש במקצת. ברגעים הראשונים יש גם הרבה חושך בעיניים, מעיפים מבט על השאלות, ומתקשים קצת להאמין שנצליח לדעת את כל התשובות. אך למעשה ב"ה, כמדומני בכל המבחנים ללא יוצא מן הכלל, נהיה בהמשך אור גדול בעיניים, ברוב השאלות לכה"פ. בתחילה אני עונה על השאלות

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

'הלו, הלו!' - שמע לפתע קול עצבני מאחוריו, 'אתה קשור לחתונה שרוצים לעשות פה מחר?' - שאל השכן העצבני ולא ציפה לתשובה, 'דע לך, שלא יקום ולא יהיה. לא תהיה פה חתונה. אני מבין שאתה החתן - אז דע לך שאני אעמוד כאן ואחסום אותך בגופי. לא תהיה פה חתונה, נקודה!'

האור שהציל מחושך...

Yaakov Lederman/Flash90

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"וַיִּזְכֹּר אֱלֹקִים אֶת רַחֵל" (בראשית ל', כ"ב)

בתוך סבך החיים, הדאגות המטרידות והשגרה השוחקת, כמעט לכולנו יש בעיה הזקוקה לפתרון, מצוקה שצריכה מענה. למשל, אדם שבריאותו אינה תקינה, ואפילו אם מדובר בבעיה בריאותית קלה - חפץ הוא לראות בפתרונה המלא, להיות בריא כעלם צעיר. כל יהודי חפץ לזכות בנחת מילדיו, ואם הם נתקלים בקושי מכל סוג - מייחל הוא לראות את הקושי נעלם, וילדיו גדלים לתפארה. כך גם מי שמתקשה בפרנסתו, גם אם אינו על סף פשיטת רגל - שואף הוא לזכות ברווחה כלכלית.

כללו של דבר הוא, שכמעט כולנו מצפים לישועה בנושא כזה או אחר, שואפים להתקדם במשהו, לפתור משהו, לשנות משהו בחיינו. אנו יודעים ומאמינים, שבורא עולם, ברצונו הטוב, ברגע אחד יכול לפתור לנו כל בעיה: חשוכי בנים יזכו בילדים, מוחות סתומים יהיו לגאונים, דחויים חברתית ייפכו לאהובים. חולים יבראו, ילדים מתקשים יפרחו ויצליחו, מינוס יהפוך לפלוס, וכן הלאה. צריך רק שבורא עולם יתן לנו את המתנה הזו, והיא מתעכבת...

היא מתעכבת, כי אין לנו מספיק זכויות. כי זה לא מגיע לנו. אנו מבקשים, מייחלים ומתפללים, אבל בשמים בוחנים את מצבנו לאשורו, ומאשרים הטבות לפי מה שמגיע לנו, לפי הזכויות שלנו. וכאן עולה השאלה: האם יש דרך עוקפת? האם יש נוסחה שבעזרתה ניתן לקבל הטבות משמים גם אם הן לא מגיעות לנו? האם יש דרך לוותר ולדלג על ההליך הרגיל של אישור הישועות, ולקפוץ קדימה לקבלן גם בלי זכאות מוכחת?!

התשובה היא שכן, והדרך הזו נחשפת בפרשת השבוע, בסיפור המדהים של רחל אמנו. על רחל אמנו נגזר להיות חשוכת ילדים. איננו יודעים חשבונות שמים, אנו יודעים שזה מה שקרה, זה מה שנקבע. 12 השבטים כבר חולקו באופן בו לאה, בלהה וזלפה יחלקו ביניהן את 12 ילדי יעקב, ולרחל אמנו לא נשאר...

היא היתה אמורה להיות חשוכת בנים, עקרה לנצח. ואז קרה משהו ששינה את מצבה, שהפך את הקערה על פיה: היא ויתרה לאחותה, זה הכל. יעקב אבינו מסר לה סימנים, כדי לוודא שהוא נושא אותה. אבל היא - רחל, למרות שצדקה, למרות שהאמת היתה לצידה, למרות שהגיעה לה להינשא ליעקב ולא לאחותה - היא בחרה לוותר.

היא היתה צודקת אם לא היתה מוותרת, הכי צודקת בעולם. ובכל זאת עשתה מעשה נאצל ועילאי, הקרבה יוצאת דופן, ויתור מרחיק לכת: היא גילתה לאחותה את הסימנים, ובכך ויתרה על הזכות להיות אחת מארבע האימהות, על מעלת גידול השבטים מייסדי עם ישראל. נתנה את הכל, בויתור שאין אצילי ממנו. ובגלל שהיא ויתרה לאחותה, ויתר לה הבורא על גזירת העקרות שנגזרה עליה, והעניק לה את הזכות ללדת שני בנים, וגם להפוך לאמא של עם ישראל!

כאן נחשפת תגלית מדהימה שכדאי להכיר: לוותר זה לא קל, אף פעם. האמת היא בצד של המוותר, הוא צודק לגמרי, לחלוטין. זה דורש מאמץ רגשי גדול, מלחמה פנימית בתוככי הלב, קרב מהלומות בין רגשות שונים, והקרבת ענק שמנצחת - ונותנת לאדם את היכולת לוותר. ודווקא בגלל שזה כל כך לא קל, לכן זה כל כך כדאי:

כיון הדרך, זה המפתח. ליהודים רבים לא מגיעה ישועה, אבל כשהם מוותרים - הם זוכים בה. כשיהודי מוכיח שלא הכל הולך לפי הצדק, שאפשר לוותר, שאפשר לא לעמוד על קוצו של יוד, שלא מחלקים זכויות רק לפי צדק אלא יש ויתורים - משמים משיבים לו בישועה גם אם לא מגיע לו, כי הוא הוכיח שאפשר לוותר...

כאלה הזדמנויות יש כל הזמן, בכל מקום. שכן שמבקש לבנות ועלול לפגוע באור או באוויר ביתנו, ירושה שעומדת להתחלק ויש בה חילוקי דעות, ויכוח על מקומות בבית הכנסת, על כסף, על כבוד, על משרה או על מעמד. יכול להיות שהצדק עם אחד הצדדים, והוא

אפילו ניצח לאחר דיון מתיש, אבל זה כל כך לא כדאי:

הרבה יותר כדאי - פשוט לוותר. לוותר. זה קשה, זה צורב, זה דורש הקרבה - אבל זה משתלם. לא תמיד נדע מה הפתח שפתחנו לעצמנו, באיזו ישועה זכינו, מה נתנו לנו משמים כאות הוקרה, כמידה כנגד מידה. דבר אחד בטוח: הוויתור הוא כלי מנצח, הוא פותח את השער לישועות שלא מגיעות לנו, הוא מפתח שמוביל לאוצרות שלא היינו זכאים אליהם. אז בכל הזדמנות שיש לנו - הבה נוותר, נוותר מכל הלב. נלמד מרחל אמנו כמה זה כדאי ומשתלם!

3 תינוקות בהחלטה אחת!

מדי שנה בשנה, ברבים מבתי הכנסת רגעי מתח בליל שמחת תורה, עת נעמד הגבאי והולם בבימה ומתחיל במכירת העליות. הכל חפצים לזכות בזכויות העילאיות, חתן תורה, חתן בראשית, מפטיר, וכן הלאה. אחת העליות המבוקשות הינה עליית 'כל הנערים', אשר מסורת בידינו שהיא סגולה לזרע של קיימא, לזכות בילדים.

וכך גם היה בבית כנסת באחת מערי הצפון, כאשר בשמחת תורה תש"פ הלם הגבאי בבימה, וביקש למכור את עליית 'כל הנערים'. שניים התמודדו על העליה, שניהם רצו בה בכל מאודם. האחד, אברך בשם ר' יוסף, נשוי מזה כמה שנים וטרם זכה לילדים, ממתין לישועה המבוששת מלבוא. רוצה הוא לרכוש את העליה המסוגלת, מי יתן ויזכה עוד השנה! ומנגד ניצב לו ר' יצחק. הוא אב לכמה בנות, אך חפץ הוא בבנים, ומה עוד שכבר שנים לא זכה לערוך שמחה. אולי 'כל הנערים' יזכה אותנו!

רגע לפני שהחלה המכירה, ביקש רב הקהילה לשוחח עם ר' יצחק. 'ראה נא', אמר לו בנועם, 'אין ספק שאתה רשאי להתמודד במכרז וגם לרכוש את העליה, ובעזרת השם הסגולה תעבוד ותזכה בנ זכר עוד השנה. אולם מנגד - הלא ניצב עימנו כאן ר' יוסף, אברך חמד שהוא ורעייתו מתייסרים כבר שנים בהמתנה וציפיה לזכות בזרע של קיימא. אולי תוותר לו? נכון, אתה רשאי להתמודד, וגם לזכות, וגם לעלות לתורה, וגם לזכות להתברך בסגולה. ובכל זאת...'

הרב סיים את דבריו, והותיר את ר' יצחק שקוע במחשבות. מצד אחד - הרב מדבר דברי טעם, לחברו אין ילדים בכלל, והוא חפץ בסגולה הנודעת, והלוואי וייושע בקרוב! מצד שני - מכירת עליות היא מכרז, אין כאן עניין לויתורים. הוא חפץ בעליה, יש לו עניין בסגולה, גם הוא מצפה מאוד לזכות בבנים. תתנהל המכירה כדן וכהלכה, ומי שיזכה יזכה. למה לוותר?!

ואכן, הקול הזה ניצח לבסוף. כשהמכירה החלה, התמודדו ר' יוסף ור' יצחק, זה מול זה, ראש בראש. המחיר טיפס ועלה, ולבסוף - ר' יוסף חשוך הבנים החליט לפרוש מהמירוץ. 'זכה לו ר' יצחק' - הכריז הגבאי בפאתוס, 'עליית כל הנערים נמכרה לידידנו ר' יצחק, זכות התורה זכות המקום וזכות הרגל יעמדו לו לישועה!'

הגבאי המשיך לעליות הבאות, אולם ר' יצחק לא נרגע. בעומק לבו חש שאולי היה צריך לוותר, אולי ראוי היה שיעניק את העליה לר' יוסף. מלחמה התחוללה בתוך לבו: מצד אחד - הן רכש את העליה כדן, התחייב לשלם סכום כסף משמעותי, העליה היא שלו והוא

חפץ בה ובסגולתה. מצד שני - אולי בכל זאת... הרי ר' יוסף ממתין כל כך הרבה שנים לישועה, אולי נכון לוותר לו?!

דקות ארוכות התחולל הקרב בעומק לבו, עד שהוכרע נכון. ר' יצחק פנה אל הגבאי בלאט, ולחש לו: 'את עליית כל הנערים, תן לידידי ר' יוסף'. הגבאי חשב שאינו שומע טוב, הרי לא עבר זמן רב מאז התמודדו השניים זה מול זה במירוץ אחר העליה המסוגלת, עד שר' יצחק ניצח והעליה היא שלו. האמנם? עכשיו הוא מוותר עליה?!

אבל ר' יצחק לא הותיר מקום לספק, ובקול אמיץ אישר: 'כן, תן לר' יוסף, שיהיה לו לסגולה. נכון, העליה היא שלי, אשלים את כל אשר התחייבתי בגינה, אבל את העליה - תן לו. מוותר אני על העליה הנכספת, כדי שר' יוסף יזכה בישועתו!' - ואכן, בעת הקראת העליות הופתע ר' יוסף לשמוע את הגבאי קורא בשמו, הוא עלה לתורה בעליה אותה ביקש ובה חשק בכל לבו!

ומה שקרה בהמשך, הוא לא יאומן. תוך שנה עמד סיפורנו למבחן, כפי שמספר לנו הרב נתנאל מור יוסף הי"ו, מעסקני הקהילה: ר' יוסף, חשוך הבנים, זכה לחבוק בת כבר בראשית חודש תשרי תשפ"א. פחות משנה לאחר שעלה לעליית 'כל הנערים', זכה בתינוקת מתוקה, בזכות הסגולה כמובן.

אבל זה עוד לא הכל: ר' יצחק, המוותר האצילי, ערך בליל שמחת תורה תשפ"א שחל בשבת, שלום זכר כפול - לזוג בנים תאומים שנולדו לו לפקודת השנה, בזכות הוויתור כמובן!

וללמדנו בא: במבט ראשוני עלולים לחשוב שהמוותר מפסיד, מחמיץ הזדמנות, מאבד משהו. זה הכי לא נכון שיכול להיות: המוותר לא די שאינו מפסיד - הוא רק מרוויח. לפעמים הוא נוכח בכך מיד, לפעמים לאחר שנים, ולפעמים - לעולם לא יידע כיצד ואיך הועיל לו הוויתור. אבל פרשת השבוע מלמדת אותנו, וסיפורם של שני האברכים זועק אלינו:

אחים יקרים, אם יש לנו הזדמנות לוותר - בל נחמיצנה. הזדמנות לוותר היא רגע יקר ערך, בו ניתן לזכות בכל ישועה נכספת, כי הוויתור מוכיח שלא עומדים על קוצו של יוד, שלא נותנים רק כשמיגע, שאפשר לוותר ולהעניק גם כשאנחנו צודקים. וככל שהוויתור קשה יותר, ככל שהמוותר צודק יותר, ככל שהוויתור דורש הקרבה רבה יותר - כך כוחו יפה יותר לפתוח שערי שמים ולהעניק שפע ברכה וישועה, הרבה יותר מהמגיע ולמעלה מדרך הטבע!

האור שהציל מחושך...

מחוייך ונרגש, הסתובב לו החתן דן בשטח הפתוח שמאחורי בית חמיו לעתיד, בו מתוכננת להתקיים שמחת נישואיו בעוד 24 שעות. הימים ימי קורונה והתקופה לא קלה, אולמות השמחה סגורים, אנשים מחפשים ונאלצים לאלתר מהרגע להרגע פתרונות משונים ומוזרים, וכך יצא שחמיו קבע ששמחת נישואיו תיערך בשטח פתוח - בחצר ענקית שמאחורי הבניין בו הוא מתגורר. עתה הגיע החתן לסיור בשטח, ערב לפני החתונה שנודעה להתקיים מחר בשעה טובה ומוצלחת.

הוא מסתובב במקום, בוחן את הרחבה המיועדת לגברים, את רחבת

מצד שני - מכירת עליות היא מכרז, אין כאן עניין לויתורים. הוא חפץ בעליה, יש לו עניין בסגולה, גם הוא מצפה מאוד לזכות בבנים. תתנהל המכירה כדין וכהלכה, ומי שיזכה יזכה. למה לוותר?!

למחרת בשעת ערב, נערכה חתונת החתן הוותרן בחצר המוסד החינוכי האמור. אולי למוותר לציין, כי עלות שכירות חצר המוסד היתה זולה משמעותית מעלות הכשרת המתחם שמאחורי בניין חמיו, והשמחה נערכה בו בתנאים משופרים ונוחים בהרבה, המותאמים לעריכת שמחה. ואז, בשלהי החתונה, התברר הנס הגדול:

באותו ערב, בסביבות השעה 6:00, התרחשה תקלת חשמל לא צפויה, שהשביתה את מערך החשמל ברחוב בו מתגורר חמיו של החתן. כן כן, בית הכלה, הבניין והרחוב כולו, וכמובן - החצר הסמוכה שיועדה לשמש כאולם החתונה. נקל לשער מה היה קורה לו החתונה היתה נערכת באותו מתחם מאחורי ביתו של המחותן, ללא חשמל ותאורה...

כעת התברר, כי השכן המציק והוויתור לדרישותיו הלא נעימות - הצילו מחתונה חשוכה, בכל המובנים. כל המשתתפים היו המומים מהנס הגלוי שבהעברת החתונה ברגע האחרון למקום אחר, מעטים מהם ידעו את הסוד: החתונה הועברה בשל ויתור, אצילי ומתוק כל כך, לילה לפני החתונה. בלי הוויתור - החתונה היתה נערכת בחושך, רק הודות לויתור - ליהודים היתה אורה ושמחה!

אחים יקרים, את הסיפור הזה, שפורסם בגיליון 'אספקלריא' מפי בעלי המעשה, כדאי לראות מול עינינו בכל פעם שאנו שומעים דרישה כלשהי, הגונה יותר או פחות, מוצדקת יותר או בכלל לא. החיים מלמדים, שתמיד כדאי לוותר, גם אם זה לא נוח, גם אם זה לא מוצדק. כשיש לנו הזדמנות לוותר - זה משתלם לגמרי, זה הכי כדאי. וככל שנאמץ התנהגות וותרנית, ככל שנחפש הזדמנויות לוותר ככל שנוכל, ככל שנהפוך את הוויתור לחלק מחיינו - כך נזכה לראות שבורא עולם מוותר לנו, ומעניק לנו בטוב גם כשלא מגיע לנו, כי הוא בכוחו הגדול משלם שכר טוב וגמול משתלם למוותרים, ומעניק

המשך בעמוד 30

הנשים, כאן תעמוד בימת התזמורת, כאן יועמד שולחן הכבוד, ובפינה ההיא יתמקם הקייטרינג. מחר בבוקר יגיע צוות מיומן, ינחית בשטח כסאות ושולחנות, כלים ווילונות, תפאורה והצללה, והמקום יהפוך לאולם 'מפואר' - עד כמה שניתן. בעיני רוחו ראה את שמחת נישואיו מתקיימת במקום, ולבו נרגש...

'הלו, הלו!' - שמע לפתע קול עצבני מאחוריו, 'אתה קשור לחתונה שרוצים לעשות פה מחר?' - שאל השכן העצבני ולא ציפה לתשובה, 'דע לך, שלא יקום ולא יהיה. לא תהיה פה חתונה. אני מבין שאתה החתן - אז דע לך שאני אעמוד כאן ואחסום אותך בגופי. לא תהיה פה חתונה, נקודה!'

החתן חש שלבו מיטלטל בחוזקה. הרי כמה צער עברו עליו ועל כל בני משפחת החתן והכלה, במהלך הדיונים, האפשרויות, המחשבות והרעיונות בנוגע לאופן ומיקום החתונה בתקופה טרופה זו. סוף סוף הגיעו לפיתרון הזה, הסכימו עליו, הזמינו את בעלי המקצוע, הודיעו למזמנים, הכל סגור וברור. עכשיו לבטל, 24 שעות לפני האירוע? איך אפשר? ומה נעשה? וכיצד תיערך החתונה? ולמה השכן הזה מתעקש? והאם הוא רשאי למנוע מהם את קיום החתונה?! הרי גם חמיו שותף בחצר הזו!

ברגע הראשון התבלבל, ברגע השני כבר חשש שהוא הולך ונדבק בעצביו של העצבני שמולו. הוא חשב לצעוק, אפילו להתווכח. גם לחמיו יש זכויות בחצר הזו, אמנם אולי לא ראוי לערוך בה חתונה, אבל בתקופה כה טרופה אי אפשר קצת להתחשב? למה להתעקש? למה לבטל אירוע יממה לפני מועדו? איך אפשר לצאת למלחמה מול חתן בערב יום חופתו?!

אולם, ברגע הבא החליט החתן להתגבר. הוא ישוחח עם חמיו מאוחר יותר, אבל לבטח לא יתעצבן, יכעס, או יצעק על השכן הנרגז. הוא הגיב באמירה סתמית כי הוא מבין אותו ויפעל לחפש מקום אחר, ופשוט ברח מהזירה, כשעיניו מלאות דמעות. החתונה שלו, אירוע של פעם בחיים. זה יקרה? מתי? איך? איפה? אולי לא ימצא מקום אחר?

את רגעי דמעותיו ניצל לפניה לאבא שבשמים, בעודו מטייל ומנסה להתאושש. ואז שמע לפתע קול תזמורת מנגנת, ורגליו הוליקוהו אל מקום הקול. לא עברו דקות ארוכות, והוא מצא עצמו עומד בשערי חצר מוסד חינוכי סמוך, כשבחצר המוסד מתנהלת חתונה של ממש, אמיתית, כמו זו הצפויה לו מחר בלילה!

הוא מחפש את מנהל המקום, ומברר אם המקום פנוי. הלה עובר ביומן לחודש הבא, בטוח שהשואל מתעניין על חתונה בעוד זמן מה. החתן מתקנו על אתר: 'אני מדבר על חתונה מחר בלילה. מחר. עוד 24 שעות - אנחנו בעיצומה. פנוי!'

המנהל לא הבין כיצד זה יתכן, אך בדק ביומנו ואישר. כן, מחר בערב האולם פנוי. 'תשמור לי אותו!' - כמעט מתחנן החתן, 'אני רק צריך לדבר ולסגור כמה פינוט!' - אמר בעודו מנסה להתקשר להוריו, כשבעל האולם מצטחק לעברו: 'תגיד לי, מה יש לי לשמור? נראה לך שמישהו יזמין חתונה מהיום למחר? אם אתה רוצה, תבוא ותסגור. החצר שלי עולה 400 שקל!'

נמל התעופה מלא מפה לפה. חסידים, אוהדים ותלמידים רבים שזכו להסתופף תחת כנפי הרבי. והנה הרבי נכנס לאולם המכס, ולפתע ניגש אליו שוטר מכס, נופל על צווארי הרבי, מחבקו ומנשקו, וכשדמעות קלות נגרות מעיניו הוא זועק: "טאטע... טאטע..."

יעקב אבינו צפה את הגלות ברוח קדשו, ויעץ לנו כיצד להינצל ממנה!

הרב ישראל ליוש

"וַיֵּרָא וְהָנָה בְּאֵר בְּשִׂדָּה... וַנֶּאֱסַפּוּ שְׂמָה כָּל הַעֲדָרִים וַגְּלִלוּ אֶת הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר... וַיֹּאמֶר הֵן עוֹד הַיּוֹם גְּדוֹל לֹא עֵת הָאֶסֶף הַמְּקַנָּה הַשְּׂקוֹ הַצֵּאֵן וְלָכֹו רְעוּ" (בראשית כ"ט, ב'-ז')

נורא הוא ביאורו של מרנא הגאון רבי חיים מוואלז'ין ז"ע על פסוקים אלו, ועל פיו הפסוקים נסובים על ענין הגלות ועצתו של יעקב אבינו להיגאל ממנו בב"א:

"וַיֵּרָא יַעֲקֹב אֲבִינוּ וְהָנָה בְּאֵר בְּשִׂדָּה" - שהרי עשיו נקרא 'איש שדה', כי אין רשות לקליפות להיות כלל במקום יישוב, אלא שאנו בעוונותינו הרבים מגביהים ומעלים אותם ממקומם להתגבר עלינו, אף במקום יישוב. ו'באר' הלא היא השכינה הקדושה הנקראת 'באר מים חיים', וזהו שראה יעקב אבינו שה'באר', כביכול השכינה הקדושה, תשרה ב'שדה' היינו בגלות תחת שלטונו של הס"מ - שרו של עשיו.

"וְהָנָה שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי צֹאן" - הם עם ישראל המחולקים לשלושה עדרים, כהנים, לוויים וישראלים, **"רִבְצִים עֲלֵיהֶם"** - ר"ל שהם בשפלות ובבזוי תחת יד עמלק.

ועתה בא לומר, שאף בגלות היו ישראל יכולים לזכות בתמצית מן השפע היורד לאומות העולם, וזהו שאמר הכתוב **"כִּי מִן הַבְּאֵר הַהוּא"** - היינו בגלות, **"וַיִּשְׁקוּ הַעֲדָרִים"** - עם ישראל, אלא ש**"הָאֶבֶן גְּדֹלָה עַל פִּי הַבְּאֵר"** - היינו היצר הרע הנקרא 'אבן נגף', שאנו מגדילים אותו בחטאינו, הוא נמצא ע"פ הבאר ורוצה לעכב שלא יבוא על ישראל מן השפע הזה כלל.

"וַנֶּאֱסַפּוּ שְׂמָה כָּל הַעֲדָרִים" - וכשרואים ישראל עם קדושים שמתקרב ובא יום הדין הנורא, הוא ראש השנה, מתאספים בבתי כנסיות לבקש ולהתחנן על נפשם לפני המלך ברוך הוא. ואם אכן היתה עיקר כוונתם בתפילתם, באמת ובלב שלם, רק על גלות השכינה, בוודאי היו מסירים ה'אבן נגף' לגמרי, אלא שכל מגמתם בתפילתם הוא רק על דאגת פרנסתם ושאר הצרות הבאות עליהם יום יום, וזהו שאמר הכתוב **"וַגְּלִלוּ אֶת הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר וְהִשְׁקוּ אֶת הַצֵּאֵן וְהִשִּׁיבוּ אֶת הָאֶבֶן עַל פִּי הַבְּאֵר לְמַקְמָה"** - היינו שהם גוללים את האבן, הוא היצר הרע, רק מעט מעל פי הבאר, כדי להשקות את צאנם, ותיכף ומיד משיבים את האבן למקומה.

וכאשר ראה יעקב אבינו את כל העתיד הזה ברוח קדשו, התחיל לקונן ולומר: **"הֵן עוֹד הַיּוֹם גְּדוֹל"** - כוחו של ה'יום', הוא הס"מ הנקרא

יום מהומה ומבוכה, גדול מאוד, **"לֹא עֵת הָאֶסֶף הַמְּקַנָּה"** - עדיין לא הגיע זמן גאולת ישראל להיגאל בגאולה שלמה. עצת יעקב אבינו להינצל מאורך הגלות: **"הִשְׁקוּ הַצֵּאֵן"** - התעסקו בתורה שנמשלה למים, **"וְלָכֹו רְעוּ"** - גמלו חסדים איש לרעהו, ואז יהיה יצרכם מסור בידכם, ותזכו לגאולה שלמה.

פירושו המופלא של רבי חיים מוואלז'ין, משתלב היטב עם דבריו של מחולל והוגה רעיון 'הדף היומי', הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל, בסיום המחזור הראשון של הדף היומי, ט"ו בשבט תרצ"א: **"הדרן עלך תינוקות וסליקא לך מסכת נדה, שנים רבות שכלל ישראל עסוקים במסכת 'נדה', היא הגלות האיומה, כמאמר הכתוב 'היתה ירושלים לנדה'. והעצה היעוצה להינצל מן הגלות היא 'הדרן עלך תינוקות', להרבות ולהגדיל לימוד התורה בקרב התינוקות, דור העתיד, ובכך להשיבם אל אבינו שבשמיים."**

כ"ק האדמו"ר מסקולען, הרה"צ רבי אליעזר זוסיא פורטוגל זצ"ל,

ופירש"י: "בך חותמין", היינו שחתימת הגלות תהיה בזכות ריבוי מצוות החסד שיעשו בני אברהם אבינו.

יהודי ביקש לללות מגמ"ח סכום כסף. בעל הגמ"ח שלא הכירו, נגש לת"ח חשוב בבני ברק, ושאל אודות מהימנותו של המבקש. הלה השיב לו כי אדם נאמן הוא, וראוי לסמוך עליו שיחזיר את החוב בזמן.

עברו כמה שבועות מתאריך הפירעון, והלווה לא שילם. ניגש בעל הגמ"ח אל אותו ת"ח ממליץ, והתלונן לפניו שהלווה שלדבריו נאמן הוא, מתמהמה מלשלם את החוב. הוא לא השיב דבר, הוציא מכיסו את מלוא סכום ההלוואה ושילם לבעל הגמ"ח.

אחר כמה ימים, הגיע הלווה אל בעל הגמ"ח ושילם את החוב, תוך שהוא מתנצל כי שכב בבית החולים בעקבות התקף לב, ועל כן נבצר ממנו לבוא לשלם את החוב...

או אז הבין בעל הגמ"ח כי הת"ח הממליץ, איש אציל ובעל מידות הוא, שבהכירו את הלווה, ידע שיש סיבה טובה לכך שאינו משלם, וע"כ עשה זאת במקומו...

כאשר מרן שר התורה, הגאון הגדול רבי חיים קנייבסקי שליט"א, שמע את הסיפור, הגיב: "בזכות מעשים אלו ראויים ישראל לגאולה..."

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

נודע בכינויו 'אבי היתומים', תואר לו זכה בזכות מעשיו הכבירים למען יתומי המלחמה הארורה. אך לא רק לגשמייתם, למזונם ומחיתם דאג הרבי מסקולען, אלא אף לרוחניותם. הוא עמד כחומה בצורה, אל מול הארגונים ששמו למטרה להעביר את הילדים המסכנים הללו על דתם. הוא עשה הכל כדי להביא אותם תחת חסותו, תחת כנפי שכינה, במקום שייכלו חלילה אל הקיבוצים החילונים, ולמוסדות הכפירה שפתחו עבורם.

הסיפור הבא יעיד על הקשר המיוחד שנרקם בין היתומים לבין האדמו"ר, קשר שגם אם התנתק ברבות הימים, תזכורת קלה והוא שב להתחבר...

נמל התעופה מלא מפה לפה. חסידים, אוהדים ותלמידים רבים שזכו להסתופף תחת כנפי הרבי, והנה הרבי נכנס לאולם המכס, ולפתע ניגש אליו שוטר מכס, נופל על צווארי הרבי, מחבקו ומשנקו, וכשדמעות קלות נגרות מעיניו הוא זועק: "טאטע... טאטע...!" [אבא... אבא...]

הרבי מביט בשוטר, והוא ממשיך: "הרבי לא זוכר אותי...?! אני יחיאל שפירא... זה אני שהרבי הבריח אותי לארץ ישראל..."

הרבי נזכר, החזיר לו מבט אוהב ואמר בתחנונים: "בני יקרי, תבטיח לי שתשמור שבת!..."

שקט... היה לו קשה ליחיאל שפירא להבטיח... אך לאחר הפצרה נוספת, בסערת הרגשות בה היה מצוי יחיאל, הוא הבטיח...

למוסדותיו קרא הרבי מסקולען 'חסד לאברהם', והסביר: ידוע בשם צדיקים קדמונים שהגאולה העתידה תהיה בזכות מידת החסד, כמידתו של אברהם אבינו, לכן אמר לו הקב"ה: "היה ברכה",

המשך מעמוד 19 | הרב שמעון טיקוצקי

שהתחייב באוזני ר' הערשיל, כי כפיצוי על עוגמת הנפש "אני לוקח אותך מחר לנסיעה של יום שלם במכונית, בחינם..."

שני אנשים, באותו בוקר בארצות הברית, מאחריים לקום. 'המפיל חבלי שינה' מפיל עליהם תרדמה עמוקה בלתי מוסברת. ברגע הראשון נראה לכל אחד מ'נפגעי האיחורים' שקרה לו דבר נורא ביותר, דבר רע מאין כמותו, אך למפרע מתברר לשניהם, שהאיחור הזה היה חסד צרוף, מתנה משמים, הדבר הטוב ביותר שקרה להם. אם ה'דרייווער' היה מגיע בחמש וחצי ולוקח את ר' הערשיל לוויליאמסבורג, הוא לא היה זוכה להשיג סכומים כה נכבדים כפי שקיבל, ואם 'עורך הדין' היה מגיע בזמן למשפט, מי יודע אם משפטו של ר' יואל דוד היה מסתיים בזיכוי מהדהד וניסי שכזה... ללמדך שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, גם דבר שנראה רע מוחלט מתברר למפרע בס"ד כטוב מוחלט.

מקור: מפי בעל המעשה הרה"ח ר' הערשיל ברקוביץ שליט"א, ותשוחח"ל על הסיפור המופלא.

(מתוך המבשר תורני-לך תשפב)

"אתה מבין איזה ישועה נפלאה קרתה לי היום בזכותך, בזכות התהלים שקראת למעני" קורא ר' יואל דוד באוזני ר' הערשיל ושולף מכיסו, תוך כדי דיבור, מעטפה ובה חמשת אלפי דולר במזומן. "זה התשלום שהייתי אמור לתת הבוקר לעורך הדין שלא הגיע, הכסף הזה הוא שלך, הוא מגיע לך ביושר!"

לאחר שנרגע קמעא מההרגשותו התעניין ר' יואל דוד אצל ר' הערשיל מה מטרת בואו לארה"ב, לאחר ששמע מפיו כי הוא עומד להשיא את בתו ביקש ממנו את הפרטים המלאים, מתי והיכן בדיוק תתקיים החתונה בעז"ה, לאחר מכן נפרדו השניים לשלום. כעבור כמה חודשים, בבוקר יום החתונה, נשמעו דפיקות בדלת ביתו של ר' הערשיל באשדוד, בפתח ניצב שליח לא מוכר ובידו מעטפה.

"זה מר' יואל דוד מבורו פארק" אמר האיש קצרות. במעטפה היה סכום נכבד ביותר להוצאות החתונה בתוספת מילות תודה על הישועה הגדולה שר' הערשיל היה שליח טוב עבורה.

והיה עוד אחד שהתקשר באותו בוקר להתנצל על התרדמה הבלתי מוסברת שנפלה עליו, ה'דרייווער' כמובן, שהתנצל באוזני ר' הערשיל על האיחור שלא קרה לו כמוהו מעולם. לא נחה דעתו עד

"במרוקו יש לסבא שלי בית כנסת משלו, ובו שבעה ספרי תורה, אשר הוא גם משמש בתור אכסנייה גדולה להכנסת אורחים וגמילות חסדים, אמי אמרה לי 'בני, לך רק למקום תורה!'"

אחי הגדול היה ירא שמים, אבל בבחרותו הוא נסע עם כמה מחבריו לעיר הגדולה קזבלנקה, כדי לעבד ולהרוויח כסף. חברי הוועדה שאלו אותי אם יש לי אחים. כשהשבת בחיוב שאלו אותי במה עוסק אחי הגדול. כשעניתי כי הוא עובד כפועל בקזבלנקה, הם החלו לחקור אותי ולברר האם הוא שומר תורה ומצוות. וכך החל ויכוח בין חברי הוועדה. היהודי מ"פועלי אגדת ישראל" נלחם ככבשה אחת בן שבעים זאבים, עד שהצליח לשכנע את חברי הוועדה לשלוח אותי ללמוד בישיבה בכפר סבא.

כך בחסד ה' זכינו אני, אחי ואחותי להגיע למקומות תורה. למרות שהיה קשה לי ולאחי להיפרד מאחותנו הגדולה, עמדנו על כך שהיא תלך למדרשיה לבנות לבד.

מנהל הישיבה בכפר סבא, רבי אליהו חיים ווזביץ, היה צדיק קדוש. הוא ראה שאני אוהב ללמוד גמרא ואמר: "אני אלמד איתך!", ומאז הוא היה בא מידי בוקר, ומעיר אותי מוקדם. לאחר מכן היינו יושבים בבית הכנסת ולומדים עד התפילה.

הוריי נותרו בחו"ל למשך שנתיים, בהן לא יכולנו להתאחד עמם, עד שבמסירות נפש של ממש, הם אמרו כי פניהם מועדות לטנג'ר, כביכול כדי לחתן את אחי הגדול, כאשר למעשה הם התכוונו לעלות לארץ ישראל. אם היו תופסים אותם, היו הורגים אותם על המקום, חס ושלום. אבל בחסדי ה' הם הגיעו ארצה בשלום. היה זה לאחר שכבר הגעתי לגיל מצוות, ולמדתי בישיבת 'תפארת ישראל' בחיפה, אצל הגאונים רבי דב מאיר רובמן והרב רפאל שפירא, בן אחותו של

הגאון מבריסק זצ"ל. אבל רבים שלא זכו לכך - ירדו מהדת כליל. בקבוצת המסע לארץ, היה בחור בשם יהושע, שהספיק כבר ללמוד בתלמוד תורה ובישיבה קטנה. הוא היה בן חמש עשרה, מבוגר קמעא משאר הילדים, והיה שר לנו בכל שבת "שלום עליכם" בקול נעים שחדר ללבי. היינו יושבים בחדר האוכל במרסיי שבצרפת או במחנה המעבר, והוא היה מזמר לנו את ה"שלום עליכם" במנגינה מיוחדת. אנשים רבים חזרו בתשובה בגלל ה"שלום עליכם" הזה, שאותו אני שר בקלטות ובדרשות.

בכל "פשיטה" הייתי מתאר מה עושים כיום יהודים בליל שבת: איפה אילנה? - בתאטרון. איפה גילי? - הלך לכדורסל, איך השבת? תשעה באב...

לעומת זאת, כאשר אתה נכנס לבית יהודי, "אי זה בית אשר תבנו לי", השולחן ערוך, הנרות דולקים, ריח הדגים והחלות מפיץ אווירה של שבת קודש. והנה נכנס האבא, וכל הילדים נגשים אליו ומנשקים את ידו, "בניך כשתלי זיתים סביב לשולחןך", וכל שרים ביחד: "שלום עליכם מלאכי השלום, מלאכי עליון, ממלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא"... במשך שנים הייתי שר בציבור את המנגינה העריבה שלמדתי מיהושע, והמנגינה הזאת חדרה ללבבות והשיבה רבים מעוון.

באותה תקופה, עורקיו היו סתומים לגמרי, והרופאים לא נתנו לו כל סיכוי לחיות. ראש הישיבה עבר ניתוח לב פתוח, והרופאים השתוממו לראותו נשאר בחיים כנגד כל הסיכויים. הם ישבו והסבירו לו שיש כאן דברים למעלה מבינתם, מעל דרך הטבע, שכן כל העורקים היו סתומים. "נברא לך עורק חדש!", טענו בפניו הרופאים, "ה' רצה לתת לך חיים במתנה, וברא לך עורק חדש!..."

כך עמד ראש הישיבה בפני כל בני הישיבה, והודה בכל פה ולשון לה' יתברך, על גודל רחמיו וחסדיו עמו.

להשיחם תורתך

הייתה לי סיעתא דשמיא מיוחדת, שמכוחה זכיתי להגיע לישיבות ולעסוק בתורה הקדושה.

כאשר ילדי עדות המזרח הגיעו ארצה מחו"ל ב"עליית הנוער", שיכנו אותם למשך תקופה בת חודש עד חודש וחצי במחנה מעבר ב'רמת הדסה' בצפון הארץ, ליד נהריה. לאחר מכן מיינו אותם ושלחו כל אחד ואחד למקום שאמור להתאים לו, לפי אופי וסגנון המשפחה. הורים רבים שלחו את צאצאיהם ארצה, כשהם סומכים על כך שבארץ ישראל הכל קדוש וטהור... אבל למעשה, ילדים רבים שבאו מבתי שומרי תורה ומצוות, נשלחו לקיבוצים חילוניים והתרחקו כליל ממסורת ישראל.

כאשר הוריי ביקשו לעלות לארץ ישראל, אמרו להם שליחי הסוכנות: "אתם אחת עשרה נפשות, אי אפשר להעלות בבת אחת משפחה כל כך גדולה. תשלחו קודם כל שלושה ילדים, ולאחר מכן נאשר לכם לעלות!"

שליחי הסוכנות אמרו זאת, במחשבה שעד שההורים יעלו ארצה, הם יוכלו לְשַׁמְד את הילדים. ולאחר מכן, כשההורים יעלו, יִשְׁמְדו גם אותם בעקבות ילדיהם. זה היה הדגם שעל פיו הם פעלו, על מנת להרחיק את עם ישראל ממסורת אבותיו.

באנו ארצה שלושה ילדים צעירים: אחותי שהיתה כבת ארבע עשרה, אני שהייתי בגיל אחת עשרה ואחי שהיה בן עשר. כשהגענו למחנה המיון ב'רמת הדסה', אנשי ה"סוכנות היהודית" חילקו לבנים ולבנות מדים שכללו מכנסיים קצרים וגופיות טריקו. אבל אחותי לא הסכימה לכך בשום פנים ואופן ואמרה: "אם אני לא יכולה ללבוש חצאית, תחזירו אותי למרוקו, אני לא נשארת פה!". כשראו כי היא עומדת על דעתה, הלכו והביאו לה חצאית.

לפני שנפרדנו, אמי אמרה לי: "שמע בני, לך רק למקום שבו שומרים על שבת קודש, לומדים תורה ומתפללים!"

ב'רמת הדסה' היו חלוקות השלל, חלוקת השבי והמלקוח. כל הילדים חולקו לכל מיני מוסדות ממגורים שונים. ישבה שם סוללה של כעשרים אנשים, ביניהם היו גם כן דתיים, ואחד ירא שמים מ"פועלי אגדת ישראל". והם התחילו לחקור כל ילד ולברר האם הוא בן למשפחה שומרת תורה ומצוות.

כשאחד מאנשי הוועדה שאל אותי אודות מוצאי, אמרתי לו:

בדרך הלימוד

לאחר שהגעתי לארץ, מגיל אחת-עשרה עד גיל בר מצווה, למדתי הלכה ואת כל סדר 'זרעים' במוסד של 'פועלי אגדת ישראל' בכפר סבא.

בגיל שלוש-עשרה וחצי, אחרי בר המצווה, נכנסתי לישיבה הקטנה "תפארת ישראל" בחיפה. באותה תקופה, למדנו בעיקר גמרא בעיון, ומעט הלכה, שולחן ערוך, "חיי אדם" ו"חכמת אדם".

מורי ורבי, הרב רובמן זצ"ל, ראש הישיבה, התחנך בישיבת 'קלם', וזכה לשאוב משם את תורתו ומוסריו הנפלאים. הוא היה מתנהג עמנו באהבה כבנים ממש. חניך והדריך אותנו בלימוד התורה ובלמוד המוסר. והרבה ממה שזכיתי במעשי, הוא בזכות מורה הדרך שהתווה לנו את דרך הישר.

אחרי שלוש שנים נכנסנו לישיבה גדולה, שם עסקנו בפלפולים עצומים מבית מדרשם של רבי נפתלי טרופ, רבי חיים סולובייצ'יק ורבי ברוך בער ליבוביץ זצ"ל. למדנו את מסכת חולין, מסכת כתובות ומסכת בבא קמא. כשעסקנו בלימוד מסכת חולין, אמרתי לעצמי: 'הבה ננצל את זה ללימוד הלכה למעשה'. לקחתי חברותא, ולמדתי

עמו הלכה למעשה בשעות אחר הסדרים. החל מהשעה רבע לעשר בלילה, ישבתי עם החברותא ללמוד את כל ה'בית יוסף', הש"ך והט"ז. למדנו באופן יסודי את הלכות מליחה, בשר בחלב ותערובות...

לאחר מכן הרגשתי כי אני יכול לגשת למבחן. נגשתי ונבחנתי, וברוך ה' הצלחתי וקיבלתי היתר הוראה וסמיכה לרבנות, מהגאונים רבני העיר טבריה, הרב מאיר ועקנין והרב רפאל קוק זצ"ל.

אחר נישואי למדתי דיינות אצל מרן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל. במשך שלוש שנים למדנו חושן משפט ואבן העזר. הלימוד היה בעמל גדול, והבחינות היו מחמירות, בהן היה צריך למלא מהזיכרון מחברות שלימות. לא דף או שני דפים, אלא מחברת שלימה בת עשרים וארבעה דפים! היתה זו תקופה ארוכה של כתישה, בה לא חשבנו על שום דבר מלבד החומר הנלמד.

לאחר מכן התחלתי לעסוק בלימוד הלכות שבת ועוד, והשקעתי מאמצים מרובים כדי לדעת ולזכור כל הלכה. כל החיות של האדם נובעת מלימוד התורה, כשהוא חוזר ומברר ושואל וכותב פעם אחר פעם. באופן זה הדברים מתבררים ומתבהרים, ונקנים בנפש האדם.

(מתוך הספר 'משכני אחריו')

המשך מעמוד 4 | מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל

ברור, לא עזבתי את הסוגיא, וזו סוגיא שאין בה דברים מפורשים לענייננו. לבסוף, ביקש ממני שאלך לרבי יצחק, ואומר לו שאין כאן הכרעה, ושינסה בכל זאת לשכנע את הבעל שירד מהתנאי הזה. "הסיפור לקח עוד שלושה חודשים, רבי יצחק נסע עוד ועוד, ובסופו של דבר השיג את הגט בלי התנאי. סיפרתי על כך למרן, ואנחת השמחה שנשמעה מפיו אין לתארה: 'ברוך ה'! ברוך ה'!'".

(מוסף שבת קודש, מטות מסעי תש"פ)

ולטפל בענין או לא? 'ישבתי עד מאוחר בלילה לדון בעניין העברת והקנאת עולם הבא, וב'תנאים בגט', ועוד", סיפר מרן הגרי"ש לגרי"מ שטרן שליט"א, "ואין לי הכרעה מוחלטת. סיימתי הבוקר קצת יותר מהר את התפילה (בינה זאת!) כדי לעיין עוד, ואפילו לא אכלתי פת שחרית. אין לי דיים ורגלים - התבטא מרן זצוק"ל מתוך חולשה - 'זו הרי עגונה ממש עם כל הצער והקושי שבזה!'.

"למחרת התעניינתי מה התחדש, ומרן אמר לי: 'ר' מיכל, זה עוד לא

המשך מעמוד 9 | הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א

ביקשתי שה' יעזור שבמשך היום אני תפילין... והנה נשלחו אלי תפילין מן השמים למען אוכל להניחן..."

ומלבד שיש ללמוד מכאן על נפלאות ההשגחה הפרטית, כאשר איל עושה עלילות מסבב אברך ומטלטלו 'לחינם' שעות בדרכים, וכל זה להמציא תפילין לאותו מוכר, הרי יש להתבונן הרבה עד כמה יקרה בעיני ה' כל מצוה ומצוה שאדם עושה, שהרי 'מוכר' זה אינו מניח תפילין דרבינו תם... ומכל מקום הקדוש ברוך הוא סייע בידו שיזכה להניח תפילין אף ביום זה, כי הבא ליטהר מסייעין לו.

וכל זה להוציא מחשבת פיגול מהלב, כי מי אני ומה אני ומה ערך יש למצוותי, וכי יש נפקא מינה אם עשיתי אם לאו, האם זה 'נפקא מינה' למישהו בכלל... וקודש אברך הוא אומר: בני חביבי, חשוב אתה בעיניי, וברצוני שתעשה מצוותי, ואף אסייע בידך הרבה ואתן לך האפשרויות לקיום רצוני, ומי ייתן והיה לבבך זה ליראה אותי כל הימים.

(קטעים מלוקטים מתוך 'באר הפרשה' פרשת עקב תשע"ט)

שבעוד חצי שעה יגיע האוטובוס.

בינתיים נכנס לחנות לממכר מזון ומשקאות, בשביל לקנות שתייה קרה להשיב נפשו, ושאל את המוכר אשר הוא רחוק משמירת התורה והמצוות ואף מהלך בגילוי ראש רחמנא לצלן, האם יכול להיכנס לבית הכסא והשיב בהן, חזר ושאלו האם יכול לשמור עבורו את התיק שעמו שלא ייגנב... נענה לו המוכר: "הכנס את התיק לבית הכסא ושם תשמור עליו שמירה מעולה כרצונך".

השיב לו האברך כי מונח בתיק הטלית והתפילין שלו, ומפני קדושתן אינו יכול להכניסן עמו, ונתרצה המוכר לשמור. כשיצא האברך פנה אליו המוכר, ושאלו האם יש לו כמה דקות פנאי עבורו, השיב לו האברך: "עוד רבע שעה בידי עד שיגיע האוטובוס שלי". חזר המוכר ושאלו: "האם יכול אני להניח את התפילין...", וכשסיים להניח אמר לו המוכר: "דע, שזה כבר כמה שנים שהנני מקפיד להניח תפילין בכל יום ויום. והנה הבוקר קמתי מאוחר, ולא היה לי זמן להניח תפילין, על כן נמלכתי בדעתי לרוץ אל החנות, ובטוח הייתי וגם

הגנב מצידו הבין על אתר שהפעם בגניבה זו נכשל, ואת היהלום היקר כבר לא יוכל, כנראה, להעביר לרשותו. הוא נפל, אפוא, לרגלי העשיר הגדול, ביקש את סליחתו, והתחנן על נפשו שלא להסגירו לידי רב החובל, והבטיח שלא להציק לו יותר. העשיר בטוב לבו נענה להפצרותיו וסלח לו על מזימותיו.

בטרם פנה הגנב, ביקש מן העשיר להבהיר לו פשר דבר: "הרי עקבתי אחריך כל הזמן מרגע צאתך מבנין הבורסה עדי הגיעך אל המקום הזה, בטוחני שהיהלום נמצא כאן באניה, הפכתי כל פינה בחדר ולא מצאתיו, כיצד יתכן כזאת?"

העשיר חיך חיוך צופן סוד: "קלטתי אותך מן הרגע הראשון!", סיפר לגנב, "עוד בתוכי בנין הבורסה שבבלגיה היו תנועותיך חשודות בעיני, ועם כל אמצעי ההסוואה שנקטת חששתי ממך... לפיכך החבאתי את היהלום היקר במקום שלא יעלה על דעתך לעולם! והלא הוא מונח בכיס מעילך שלך! התלוי כאן על הקולב... שם ידעתי שלא תחפשהו כלל..."

כך שב הגנב בידיים ריקות! ולא עלתה לו גניבתו ולא כלום!

מוסר ההשכל הנלמד מטיב זה המעשה:

חבל לך לחפש את היהלום בין אוצרותיו של חברך, 'לך לך אל עצמך!' - היהלום טמון בתוכך עצמך! יש בך אוצרות נפלאים שלא יסולאו בפז, חפש אותם חיפוש אחר חיפוש, עד שיתגלה היהלום שלך - שבתוכך! (מתוך 'טיב המעשיות')

קלה היא יותר מלאכת הגנבה... לפיכך מיהר הגנב הממולח לרכוש גם כן כרטיס הפלגה באותה אניה, ומיקם את עצמו באותו חדר בו נמצא העשיר הנכבד.

במהלך ההפלגה מיעט העשיר לצאת מתאו המפואר, ולהסתובב בין קומות האניה כשאר הנוסעים, כנראה מחשש לעשרו הגדול שנשא עמו... אולם בכל זאת הצליח הגנב לפשפש בתוככי מזוודותיו של העשיר יותר מפעם אחת - אם באישון לילה, בעוד הנגיד גם את שנתו, ואם בעת שעלה אל הסיפון לשאוף מעט אוויר.

ברום, להוותו, מכל אותן 'גיחות' העלה חרס בידו; הוא הפך וחיפש היטב כל רחבי החדר ובכל מסתוריו, ולא הצליח לגלות ולא כלום. גם כשהצליח באחת הפעמים להניח את ידו על תיקו האישי של העשיר - לא מצא בו יותר מכמה שטרות בלבד, אבל יהלום אין!

התעלומה היתה גדולה - הרי הוא בעצמו עקב אחר העשיר בעיניים חדות מרגע ביצוע הרכישה, ולא גרע עין ממנו עדי הגיע הנה אל אניה זו! ברור היה לו אם כן, שהעשיר מחזיק את היהלום כאן בבטן האניה, והתפלא מאד על כך שאינו מצליח להשיגו.

פעם אחת חזר העשיר לפתע אל החדר מן הסיפון העליון, ו'תפס' את הגנב דגן 'על חם', בעודו מחטט ומחפש בין מזוודותיו השונות... להפתעתו של הגנב לא נבהל העשיר ולא נרתע כלל - אדרבה על פניו נראה חיוך ערמומי והוא הביט בגנב בלגלוג, כאומר: 'ידע אני היטב מה תחפש, אך כלום לא יעלה בידך!'

להם שפע ישועות וברכות!

מקום תמורת מקום...

הסיפור הבא אירע בקיץ תש"פ, כשמוסדות החינוך נסגרו, משפחות על ילדיהן ננעלו בבתים, אין יוצא ואין בא. בבית משפחה אחת שחיה בצפיפות כל ימות השנה גבר הלחץ, הם ביקשו למצוא כל דרך להרחיב את דירתם. יש להם מרפסת מתקפלת על עמודי מתכת המשמשת אותם מדי שנה בחג הסוכות, והאב חשב כי נכון יעשה אם ירכיב אותה כבר עתה - בעיצומו של הקיץ, ויעניק לביתו עוד כמה מטרים, מרחב נשימה ומחיה...

אלא, שהוא ידע כי הוצאת המרפסת מסתירה את קרני השמש, פוגעת באור ובאוויר הנכנסים בבית השכן שמתחתיו. בעבר הסכים הלה שירחיב את ביתו למרות שנפגע מהדבר, וגם הסכים להרכבת המרפסת המתקפלת - כי במשך שבוע בשנה הוא מוכן לחיות בדירה חשוכה קמעא. אבל להרכיב את המרפסת הזו עכשיו, בעיצומו של הקיץ, לתקופה שאינו יודע מה אורכה - לכן לא הסכים מעולם! הוא פונה אל השכן ומבקש את הסכמתו, והלה התלבט והשיב כי ישוחח בעניין עם רעייתו וישיב בהקדם. כבר למחרת הופיע ותשובתו בפיו: 'זה באמת לא קל לנו, אבל החלטנו לוותר כדי שיהיה

לך מקום בבית. רק זו בקשתי אליך - שתברך אותי שכשם שוויתרתי ונתתי לך עוד מקום בדירתך, כך תברכני שיהיה עוד מקום בדירתי שלי, כאשר בתי שמתעכב זיווגה זה עידן ועידינים, תזכה כבר להקים בית בישראל ותפנה את מקומה מביתי...'

השכן התרגש מהמחווה, ובירך את שכנו בחום. לא חלפו אלא שלושה שבועות, ובתו של השכן הוותרן ואציל המידות באה בברית האירוסין, עומדת להקים בית בישראל! הוויתור האצילי הוכיח את עצמו גם הפעם: הוא ויתר כדי שיהיה לשכנו יותר מקום, ובכח הוויתור פעל שיהיה לו עצמו יותר מקום בבית, כשבתו תינשא בשעה טובה ומוצלחת!

סיפור נפלא זה, שהתפרסם בגיליון 'השגחה פרטית', מאיר את עניין הויתור בנוף אצילי. גם ויתור לתקופת מה, גם ויתור שעלול להיראות פעוט - יש בו את היכולת לחולל מהפכות, לפעול ישועות, לפתוח שערים. אחים יקרים, הבה נוותר בכל הזדמנות, הבה נוותר מכל הלב, זה הכלי וזה המפתח לפתוח לנו שערי שמים ולזכותנו בישועות נכספות!

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com מתוך הספר המפואר פניני פרשת שבוע

**סיכום
שבועי
ב'דף יומי
בהלכה'**

◆ **האם מותר להחזיק את ארבעת המינים בתפילת מוסף?**

◆ **מדוע יש להימנע מהרחת האתרוג לפני חג הסוכות?**

◆ **האם אדם מחויב לוותר על סכום כסף גדול כדי להימנע מעבירה על 'לא תעשה' דרבנן?**

מהלכות ארבעת המינים

• מעיקר הדין, ניתן ליטול את ארבעת המינים מיד לאחר עלות השחר, אך היות ורוב הציבור אינם יודעים מתי בדיוק עלות השחר, תיקנו חכמינו ז"ל שיקיימו את המצוה רק מהנץ החמה ואילך.

• בכל יום מימי חג הסוכות, אסור לאכול סעודה לפני נטילת ארבעת המינים, כדי שלא יִמְשְׁכוּ בסעודה וישכחו מלקיים את המצוה. ואכילה מועטת, או שתייה מועטת, המוגדרת כ'טעימה' - מותרת מן הדין, אך אין להקל בכך כי אם 'לצורך גדול'.

• בשנים קדמוניות, נהגו אנשי ירושלים לאחוז בידם את ארבעת המינים מעת הליכתם לבית הכנסת, עד שובם לביתם לאחר התפילה. ובימינו, רק המפורסם כמדקדק במעשיו רשאי לנהוג כן.

• רבים נוהגים להניח את הלולב, ההדס והערבה, במים במשך ימי החג כדי לְשַׁמֵּר את רעננותם, והפוסקים משבחים מנהג זה. וכמו כן, רצוי להחליף את המים בכל יום, כדי לשפר את תועלתם.

• במשך כל ימי חג הסוכות אסור להריח הדס שקיימו בו את מצות ארבעת המינים. ואף בהבדלה של מוצאי שבת חול המועד, אסור להשתמש בו לברכת 'בורא מיני בשמים'. ולאחר החג מותר להריחו. ואת האתרוג, מותר להריח, אך למעשה, יש להימנע מהרחתו מאז שייעדוהו לקיום המצוה - אף בימים שלפני החג - עד לאחר החג; משום שהפוסקים נחלקו אם מברכים עליו את ברכת הריח.

מהלכות איסור 'תחומין' ואמירה לגוי

• חכמינו ז"ל אסרו על האדם להתרחק בשבת וביום טוב יותר מאלפיים אמה מהמקום בו שהה ב'בין השמשות' שבכניסת

השבת, ואיסור זה נקרא 'תחומין'.

• בנוסף על איסור 'תחומין' לאדם, יש איסור תחומין בשבת וביום טוב גם על חפצים, דהיינו שאסור להוציא חפצים מחוץ לתחומו של בעליהם, ואף אם שייכים לגוי.

• אמירה לגוי לעשות איסורי שבת, בין איסורים דאורייתא ובין איסורים דרבנן, אסורה מדרבנן. ואמירה לגוי לעשות איסורי שבת דרבנן, מותרת לצורך מצוה.

הלכות שונות בנוגע להוצאה כספית לצורך קיום מצוות

• אדם שאין בידו חפץ הנדרש לקיום מצוה 'עשה' כלשהי, כגון בניית מעקה לגג ביתו - חייב להוציא לפחות עשירית מהקרן של נכסיו, וכן מרווחיו, לְשֵׁם רכישת האמצעים שבהם יקיים את המצוה.

• בניגוד לביטול מצוה 'עשה', שלגביה קיימת הגבלה במידת ההוצאה הנדרשת לצורך קיומה; בנוגע למצוה 'לא תעשה' אין כל הגבלה, ואדם חייב להוציא כל הוצאה שהיא, ואף להפסיד את כל ממונו, כדי שלא לעבור עליה. הלכה זו אמורה אף בנוגע לאיסורי 'לא תעשה' דרבנן, ואף בנוגע למעשה שיש בו רק סיוע לדבר עבירה.

• מי שקנה אתרוג בגודל המינימלי שניתן לצאת בו ידי חובה, ואחר כך מצא אתרוג גדול יותר, אך יקר יותר - אם תוספת התשלום היא לא יותר משליש, מצוה להחליף את הראשון בשני.

• יש אומרים, שאם מזדמנים לאדם שני אתרוגים שהאחד יפה יותר מהשני, אך גם יקר יותר - אם תוספת התשלום היא לא יותר משליש, מצוה לקנות את היפה יותר. ואם כבר רכש אתרוג מהודר, ואחר כך הזדמן לפניו אתרוג יפה יותר - נחלקו הפוסקים אם צריך להחליף את הראשון בשני. והלכה זו אמורה גם בנוגע לחפצי מצוה אחרים, כגון ספר תורה.

"אמא האריכה ימים, חיה עד גיל 93, והותירה אחריה כ-500 צאצאים, כולם יראים ושלמים ורבים מהם תלמידי חכמים מופלגים ומרביצי תורה..."

הצצה לרגעים מרגשים שתופסים את תשומת הלב בתוך מרוץ החיים השוטף

הרב יהושע לייבזון

בשבוע שעבר האזנתי, לשיחה מיוחדת של הגאון רבי אשר וייס שליט"א, על אמו הרבנית הצדקנית מרת פראדל וייס ע"ה. השיחה כולה היתה מאוד מרגשת, הגר"א וייס שליט"א דיבר על אמו עם כל הרגש הטבעי של אהבת בן לאמו, אבל היו שם שתי נקודות שתפסו את תשומת הלב שלי באופן מיוחד: סיפור, וגם 'זוארט' נפלא שאמר בשם אמו ע"ה. כשהוא ארט משלים את הסיפור באופן מלא. וכך היה המעשה: בהיותה נערה כבת 15 שנים, הגיעה הגב' וייס למחנה אושוויץ. היא הגיעה יחד עם בני משפחה רבים, כ-30 איש היו מקרב בני משפחתה, ובכללם אביה ואמה, אחיה ואחיותיה, הסבא והסבתא, דודים, דודות ובני דודים.

הם עמדו בתור שבו בוצעה הסלקציה על ידי אותו רשע ימ"ש, שהחליט בהינד עפעף מי ילך לימין ומי לשמאל. בעמדם שם, הם התנחמו זה בחברתו של זה, נכון שהם נמצאים במקום איום ונורא, נכון שהם איבדו את כל רכושם ונגררו לכאן בעל כרחם ברכבות משא, אבל לפחות הם ביחד, כל בני המשפחה.

ואז, כשהגיע תורם החל הרשע ימ"ש להפנות את כולם לצד ימין, ורק הנערה בת ה-15 היתה היחידה מכל בני המשפחה שנשלחה שמאלה. היא נחרדה ונבעתה, מאנה לקבל על עצמה את ההחלטה התמוהה, ובלי לחשוב פעמיים החלה לרוץ לימין, כדי להצטרף לשאר בני המשפחה, בעודה ממרה את פיו של הנאצי.

אבל הוא, הנאצי, לא ויתר לה, אחד מעושי דברו תפס אותה והשליך אותה בחוזקה לעבר הדרך הפונה לימין, כאילו היתה חפץ דומם וחסר נשמה. היא נפלה ארצה, נחבטה ונחבלה, ראשה הסתחרר עליה, וכשקמה על רגליה והפנתה את מבטה לעבר בני המשפחה, כבר לא ראתה אותם. הם נעלמו לבלי שוב.

עוד באותו היום כבר נעלמו כל בני המשפחה, ולאחמ"כ עלו בסערה השמימה. ואילו היא, הנערה בת ה-15, נשלחה לעבודת פרך במחנה העבודה. "אותו נאצי רשע לא ידע שבמעשיו אלו היא מקים שבט בעם ישראל", אמר הגר"א וייס בדברים אחר אמו. "אמא האריכה ימים, חיה עד גיל 93, והותירה אחריה כ-500 צאצאים, כולם יראים ושלמים ורבים מהם תלמידי חכמים מופלגים ומרביצי תורה..."

אהבת עולם

אחרי השואה השתקמה הגב' וייס ע"ה, הקימה את ביתה עם

בעלה זצ"ל, והעמידה דורות לתפארת, בעודה עוסקת בהוראה ובהמשך מתמנה לכהן כמנהלת בבית החינוך לבנות בקריית צאנו בנתניה.

היא היתה אשה משכלת ויראת ה', ואף אמרות טהורות של דברי תורה שחידשה בעצמה נשמעו מפיה.

בדבריו הזכיר בנה הגר"א יבלחט"א, אימרה אחת משמה: אנחנו תמיד אומרים לפני קריאת שמע את ברכות קריאת שמע: "אהבת עולם אהבתנו", "אהבה רבה אהבתנו", "אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת", "אוהב עמו ישראל" "הבוחר בעמו ישראל באהבה".

למה דווקא זה החלק בתפילה שבו אנו מזכירים שוב ושוב את אהבת הקב"ה לעמו ישראל יותר מכל מקום אחר בתפילה? למה דווקא לפני קריאת שמע?

אלא, היתה אומרת הרבנית מרת פראדל וייס ע"ה, לפני שיהודי אומר "שמע ישראל... ואהבת את ה' אלוקיך", הוא צריך קודם להבין ולהפנים כמה הקב"ה אוהב אותנו. כשנבין כמה הקב"ה אוהב אותנו, האהבה שלנו אליו תתעצם ותתגבר עשרת מונים!!!

וזה המשפט שגב' וייס ביקשה לכתוב: "הכרת הטוב בלבה, חדוות חיים בקרבה".

כי אכן, למרות שעברה מה שעברה, למרות הקשיים העצומים שחוותה, היו שנותיה שוות לטובה! היא ראתה את הטוב שבכל דבר.

כי כשאדם מתבונן על העולם דרך עין טובה, דרך 'משקפיים של אמונה', מתוך הבנה והכרה שהקב"ה אוהב אותנו אהבה רבה, אהבת עולם, הוא נשאר עם חדוות חיים שמלווה אותו בכל מקום ובכל זמן.

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה